

ROMÂNIA

Acord de asistență tehnică pentru consolidarea sistemului de asigurare a calității în învățământul superior din România (P157508)

Livrabil 1. Studiu privind bune practici la nivel european pentru evaluarea externă a calității instituțiilor de învățământ superior

Decembrie 2017

Competența face diferență! Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă, cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

Acest raport a fost transmis în baza Acordului de asistență tehnică pentru consolidarea sistemului de asigurare a calității în învățământul superior din România semnat între Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Superior și Banca Internațională de Reconstrucție și Dezvoltare în data de 24 iulie 2017. Raportul corespunde Livrabilului nr. 1 din acest acord.

Declarație de declinare a responsabilității

Acest raport este un produs al Băncii Internaționale de Reconstrucție și Dezvoltare / Banca Mondială. Constatările, interpretarea și concluziile exprimate în acest raport nu reflectă în mod necesar punctele de vedere ale Directorilor Executivi ai Băncii Mondiale sau ale guvernelor pe care le reprezintă. Grupul Băncii Mondiale nu garantează acuratețea datelor cuprinse în acest raport.

Acest raport nu reprezintă în mod necesar poziția Uniunii Europene sau a Guvernului României.

Declarație privind drepturile de autor

Raportul intră sub incidența drepturilor de autor. Copierea și / sau transmiterea unor părți ale acestuia fără permisiune poate reprezenta o încălcare a legislației în vigoare.

Pentru a obține permisiunea de a copia sau republica orice parte a acestui document, vă rugăm să transmiteți o solicitare către: (i) Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Superior (Bd. Mărăști nr. 59, București, România); sau (ii) Grupul Băncii Mondiale din România (Str. Vasile Lascăr, nr. 31, et. 6, sector 2, București, România).

Asigurarea calității în învățământul superior din Europa:
Folosirea polarităților pentru a compara bune practici în
asigurarea externă a calității în anumite sisteme

Cuprins

Abrevieri și acronime	4
Rezumat	5
Introducere	8
Metodologie.....	9
Terminologie	12
Asigurarea calității în învățământul superior din România	16
Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Superior (ARACIS)	16
Activitățile de asigurare a calității ale ARACIS	16
Raportarea și rezultatele asigurării calității	20
Independența agenției.....	20
Aplicarea unui cadru pentru sistemele de asigurare externă a calității: Managementul polarităților	21
Managementul polarităților în asigurarea calității	22
Polarități în asigurarea calității - asigurarea internă a calității și asigurarea externă a calității	25
Polaritățile în asigurarea externă a calității - asigurarea programelor de studii și asigurarea instituțională	26
Polarități privind standardele - standarde minime și standarde pentru consolidare	27
Compararea practicilor de asigurare externă a calității în țările europene utilizând polaritățile	29
Practici în managementul polarităților	30
Asigurarea internă a calității și asigurarea externă a calității	30
Asigurarea programelor de studii și asigurare instituțională	37
Standarde (minime) și consolidare	45
Cadre legislative și de politici privind asigurarea calității	49
Modificări în curs ale cadrelor legislative și de politici privind asigurarea calității	51
Independența agențiilor de asigurare a calității.....	53
Evaluarea impactului sistemelor de asigurare externă a calității	55
Asigurarea calității 2.0?.....	56
Concluzii	57
Recomandări	58
Referințe	60
Anexe	63
Anexa 1 - Mulțumiri	63
Anexa 2 - Exemplu de ghid de interviu	65

Tabele

Tabelul 1. Procedurile de asigurare a calității în țările europene selectate	13
Tabelul 2. Caracteristicile sistemelor de asigurarea calității	28
Tabelul 3. Instituțiile de învățământ superior din Norvegia	32
Tabelul 4. Cadre legislative și de politici pentru învățământul superior și asigurarea calității (țările selectate).....	49

Figuri

Figura 1. Proiecții ale numărului de persoane cu vârsta între 25-34 de ani cu educație terțiară, 2005-2030	9
Figura 2. Harta polarităților prin reprezentarea gândirii de tipul „atât-cât și”	24
Figura 3. Agențiile de asigurare a calității analizate și comparate în acest studiu	30
Figura 4. Dreptul de acreditare al instituțiilor de învățământ superior în sectorul de învățământ superior din Norvegia.....	40
Figura 5. Anchete realizate de AQU Catalonia.....	48

Abrevieri și acronime

ANOSR	Alianța Națională a Organizațiilor Studentești din România
AQ Austria	Agencia de Asigurare a Calității și Acreditării din Austria
AQU	Agencia de Asigurare a Calității Universităților din Catalonia
ARACIS	Agencia Română de Asigurare a Calității în Învățământul Superior
ASIIN	Agencia de Acreditare pentru Programe de Studii în domeniul Ingineriei, Științei Informației, Științelor Naturale și Matematicii
BFUG	Grupul de monitorizare al procesului Bologna
BM	Banca Mondială
CE	Comisia Europeană
CNC/NFQ/NQF	Cadrul național al calificărilor
ENQA	Asociația Europeană pentru Asigurarea Calității în Învățământul Superior
EQA	Asigurarea externă a calității
EQAR	Registrul European pentru Asigurarea Calității în Învățământul Superior
EQF/CEC	Cadrul European al Calificărilor
ESU	Organizația Europeană a Studenților
EUA	Asociația Europeană a Universităților
EURASHE	Asociația Europeană de a Instituțiilor din Învățământul Superior
EVALAG	Agencia de Evaluare Baden-Württemberg
FCC	Curtea Constituțională Federală
FETAC	Consiliul pentru Recunoașterea Educației și Formării Continue
GAC	Consiliul German de Acreditare
HETAC	Consiliul pentru Recunoașterea Învățământului Superior și a Formării Continue
IÎS	Instituție de învățământ superior
INS	Institutul Național de Statistică
IQA	Asigurarea internă a calității
IUQB	Consiliul pentru Calitatea Universităților din Irlanda
MEN	Ministerul Educației Naționale
NOKUT	Agencia Norvegiană de Asigurare a Calității în Educație
NVAO	Organizația de Acreditare din Olanda și Flandra
AC	Asigurarea Calității
SMC	Sistem de Management al Calității
QQI	Calitate și Calificări Irlanda
UAS	Universități de Științe Aplicate
UE	Uniunea Europeană
UKA	Autoritatea Suedeză pentru Învățământ Superior
VET	Învățământ Profesional și Tehnic

Rezumat

Acest studiu, „Asigurarea calității în învățământul superior din Europa: Folosirea polarităților pentru a compara bune practici în asigurarea externă a calității în anumite sisteme”, a fost elaborat de o echipă a Băncii Mondiale pentru Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Superior (ARACIS).

La nivel global, există o diversitate remarcabilă în rândul studenților, instituțiilor și programelor oferite; cu toate acestea, instituțiile de învățământ superior tind să fie grupate, comparate și clasificate în multe țări, chiar dacă au puține trăsături comune care să permită o comparație adecvată. Diversitatea în cadrul sistemelor de învățământ superior „are implicații privind modul [...] în care ne gândim la problemele de politici”.¹

Asigurarea calității este un domeniu cheie al învățământului superior. Acest domeniu rămâne o problemă relevantă de politici cu care se confruntă guvernele și părțile interesate, în special având în vedere creșterea (rapidă) a sistemelor de învățământ superior și evoluția acestora ca răspuns la cerințele angajatorilor, studenților și absolvenților. În timp ce asigurarea calității include abordări, mecanisme și recomandări de raportare pentru evaluarea sistemelor de învățământ superior, fiecare instituție - publică sau privată - poate să aibă propriile obiective și planuri strategice, aliniate cu viziunea națională (dacă există) sau nu.

Creșterea ratei de înscriere în instituțiile de învățământ superior a condus la tendințe adverse în învățământul superior. Această creștere a stimulat comportamentul fraudulos la nivelul întregii lumi, inclusiv fraudă academică și apariția fabricilor de diplome. În unele cazuri, studenții au plătit taxe crezând că vor fi înscriși la cursuri legitime și că vor primi diplome acreditate. În schimb, în țările cu sisteme slabe de asigurare a calității, este posibil fie ca studenții să nu dobândească competențele necesare, fie să nu primească diplome, în pofida faptului că au plătit taxe. În unele cazuri, studenții au primit diplome false sau se confruntă cu riscul închiderii instituției la care s-au înscris. Există cu siguranță cazuri în care studenții au fost complici la fraudă, plătind taxe în cunoștință de cauză pentru a obține diplome false.

Creșterea populației de studenți a contribuit și la creșterea numărului de instituții de învățământ superior care oferă un nivel slab de calitate a educației. Există o asimetrie semnificativă a informațiilor, nu doar în ceea ce privește calitatea instituțiilor și a programelor de studii oferite, ci și în ceea ce privește rezultatele absolvenților pe piața muncii. Asigurarea calității joacă un rol important în sprijinirea programelor de studii relevante pentru ca învățământul superior să fie mai bine aliniat cu cererile de pe piața muncii.

În 2015, asigurarea calității a fost identificată drept „cel mai important factor de schimbare” în învățământul superior european în ultimii 15 ani.² Deși modificările rezultate au fost atribuite în principal „schimbărilor la nivel sistemic și introducerii asigurării externe a calității, în ultimul deceniu ne-am confruntat cu o trecere graduală către asigurarea internă a calității”.³

¹ Smith, J. (2008). “Heterogeneity and Higher Education.” *Succeeding in College: What it Means and How to Make It Happen*. New York: College Board, pp. 131-144.

² Sursock, A. (2015). “Trends 2015: Learning and Teaching in European Universities,” Brussels, Belgium: European University Association.

³ Gover, A., and Loukkola, T. (2015). “Eureqa Moments!: Top Tips for Internal Quality Assurance,” Brussels, Belgium: European University Association.

Metodologia studiului. Autorii au realizat o analiză a literaturii de specialitate și o analiză a practicilor instituționale pentru agenții de asigurare a calității din țările europene selectate, Statele Unite, Canada și Australia, pe baza unor documente disponibile public. În plus față de aceste analize, au fost intervievați experți independenți în asigurarea calității din Europa și din alte contexte comparative. Analizele și interviurile cu experții au permis stabilirea bazei pentru definirea unor criterii rezonabile și pentru aplicarea unui cadru pentru compararea sistemelor de asigurare a calității solicitate de Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Superior (ARACIS). Ulterior, autorii au interviuat reprezentanți ai agențiilor de asigurare a calității din țările selectate, precum și reprezentanți ai agențiilor europene de asigurare a calității. Reprezentanții a două organizații studențești cheie - Alianța Națională a Organizațiilor Studențești din România (ANOSR) și Uniunea Studenților Europeni (ESU) - au fost la rândul lor consultați.

Pe baza cercetării realizate, precum și pe baza cadrelor legislative și de politici care ghidează asigurarea calității în țările europene, echipa a explorat diferite cadre pentru structurarea criteriilor utilizate pentru compararea practicilor și sistemelor din studiu. Cadrul rezultat este o abordare cunoscută sub denumirea de Managementul polarităților. Managementul polarităților este un model și un set de principii utilizate pentru abordarea problemelor permanente, cronice, care sunt inevitabile și de nerezolvat.⁴ Există un avantaj competitiv semnificativ pentru liderii, echipele și organizațiile capabile să facă distincția dintre o problemă de rezolvat și o polaritate de gestionat (și care sunt eficiente în realizarea ambelor activități).⁵

Polarități în asigurarea calității în învățământul superior. Există mai multe niveluri și componente ale asigurării calității care au importanță egală, aproape într-o existență duală. De exemplu, există asigurarea internă a calității și asigurarea externă a calității; programe de studii și instituții; precum și standarde pentru atingerea obiectivelor minime și standarde de excelență sau pentru consolidarea instituțiilor de învățământ superior. Există o agenție națională de asigurare a calității (sau mai multe agenții de asigurare a calității, cum este cazul Germaniei și Spaniei pe baza cadrelor legislative și de politici din aceste țări), care deseori este independentă; cu toate acestea, agențiile sunt finanțate de guvernele sau ministerele respective. Date fiind aceste elemente, o abordare cunoscută sub denumirea de Managementul polarităților a fost utilizată pentru ancorarea discuțiilor și pentru compararea sistemelor de asigurare a calității. Perechile de polarități sunt utilizate drept criterii pentru compararea modului în care țările cu practici solide în asigurarea calității gestionează arii cheie de asigurare a calității.

Practici în asigurarea calității în învățământul superior din Europa. Această secțiune compară practici solide de asigurare a calității în sistemele de învățământ superior selectate din Europa, cu un accent semnificativ pe practicile de asigurare externă a calității pe care ar trebui să le exploreze ARACIS. ARACIS și experții independenți în asigurarea calității au selectat sistemele comparate în acest studiu. Comparațiile sunt prezentate în contextul identificării practicilor care au reușit din managementul polarităților aplicat de către agențiile de asigurare a calității în contextele specifice ale țărilor respective. Polaritățile incluse în această secțiune sunt asigurarea internă a calității și asigurarea externă a calității; asigurarea programelor de studii și asigurarea instituțională; precum și standarde și îmbunătățire. Sistemele și agențiile de asigurare a calității incluse în acest studiu sunt de interes pentru ARACIS, ceea ce

⁴ Johnson, B. (1998). "Polarity Management: A Summary Introduction," Polarity Management Associates.

⁵ *Id.*

a condus la selectarea acestora în scop informativ și comparativ. Pe parcursul studiului, pictograma va indica bune practici în managementul polarităților în sisteme europene de asigurarea calității.

Cadre legislative și de politici. Sistemele de asigurare a calității incluse în acest studiu s-au dezvoltat în sisteme puternice datorită unor cadre legislative și de politici cheie. Aceste cadre au introdus o combinație de reforme care au vizat sectorul învățământului superior, instituțiile de învățământ superior și/sau asigurarea calității. În unele sisteme, instituțiile de învățământ superior au fuzionat, agențiile de asigurare a calității au fuzionat sau procedurile de asigurare au fost restructurate. Multe cadre legislative au fost adoptate sau modificate recent pentru a se alinia mai bine cu standardele și așteptările comunității europene. În plus față de cadrele legislative, există mai multe cadre de politici care ghidează direcția sectorului de învățământ superior și a asigurării calității pe termen mediu și lung. În prezent, în unele dintre țările incluse în acest studiu se discută despre cadre legislative suplimentare, care pot anula sau suplimenta cadrele existente (dacă primele intră în vigoare). Este important de menționat că bunele practici incluse în acest studiu pot fi influențate de implementarea noilor cadre legislative și de politici. În consecință, practicile incluse în acest studiu vor evolua dacă aceste cadre legislative se adoptă, se modifică sau se abrogă.

Introducere

Asigurarea calității, în aproape orice context, conferă proceselor o garanție suplimentară. Consumatorii și utilizatorii unui produs sau serviciu, după ce au stabilit că nivelul de calitate al acestuia îndeplinește standardele și că oferă valoare, tind să fie satisfăcuți. În mod similar, producătorii și vânzătorii se simt ușurați că nivelul de calitate al produselor sau serviciilor oferite satisface așteptările utilizatorilor. În învățământul superior, în special într-o lume în rapidă schimbare, bazată pe cunoștințe, calitatea este necesară pentru ca instituțiile să continue să funcționeze în țări în care forțele de piață joacă un rol important.

Calitatea nu este însă o cerință statică. Calitatea este aspirațională. Odată ce calitatea a fost atinsă, acesta trebuie susținută activ și îmbunătățită. Factorii de decizie folosesc sisteme și diferite instrumente pentru a asigura calitatea în diferite domenii. În învățământul superior, acest proces continuu de a asigura măsuri de siguranță este cunoscut sub denumirea de *asigurarea calității* (QA).

În 2015, asigurarea calității a fost identificată drept „cel mai important factor de schimbare” în învățământul superior european în ultimii 15 ani.⁶ Deși modificările rezultate au fost atribuite în principal „schimbărilor la nivel sistemic și introducerii asigurării externe a calității, în ultimul deceniu ne-am confruntat cu o trecere graduală către asigurarea internă a calității”.⁷ Asigurarea calității ajută la protejarea instituțiilor de învățământ superior de la a deveni subiect de dezbateri în medii fiscale nefavorabile legate de bugetele naționale, care amenință disponibilitatea resurselor necesare pentru atingerea misiunilor acestora. Asigurarea calității ajută la stabilirea unei înțelegeri clare a faptului că instituțiile de învățământ superior își ating obiectivele. De asemenea, asigurarea calității poate fi un factor determinant pentru ca instituțiile de învățământ superior să atingă un nivel de excelență în învățământul superior.⁸ Căutarea excelenței de către o instituție este legată de cerințele externe și internaționale ale instituției. Uneori, asigurarea calității este percepută ca sistem punitiv pentru imperfecțiunile din sistemul de învățământ superior al unei țări.

Instituțiile de învățământ superior (ÎÎS) - publice sau private - sunt esențiale în procesul de asigurare a calității. Instituțiile de învățământ superior există de secole întregi. Cu toate acestea, în ultimele decenii, rolul instituțiilor de învățământ superior a evoluat mai rapid decât în generațiile anterioare. Rolul evolutiv al instituțiilor de învățământ superior este evident în expansiunea rapidă a ratelor de înscriere din ultimii 50 de ani.

Învățământul superior - prin intermediul instituțiilor de învățământ superior publice sau private - a devenit calea prin care indivizii încearcă să obțină salarii mai mari prin diplomele deținute. Aceste diplome tind să semnaleze angajatorilor pregătirea unui potențial angajat. Învățământul superior oferă, de asemenea,

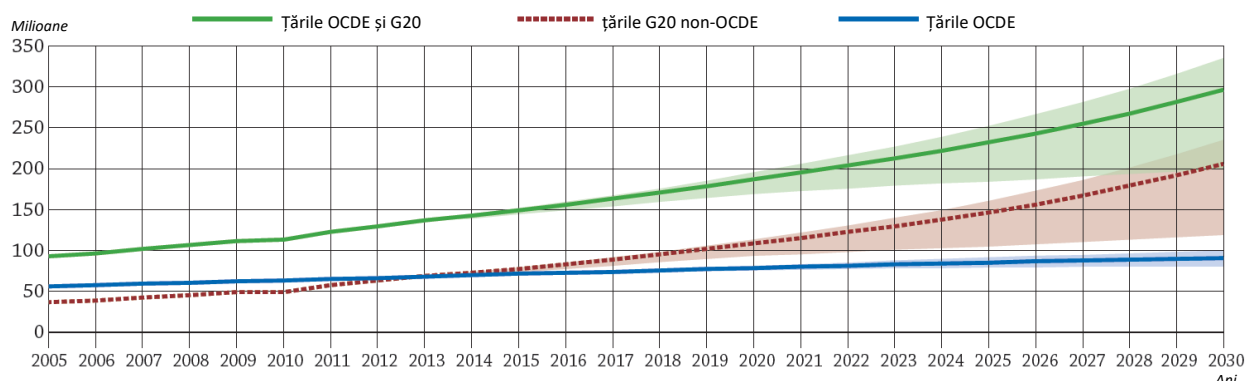
⁶ Sursock, A. (2015). “Trends 2015: Learning and Teaching in European Universities,” Brussels, Belgium: European University Association.

⁷ Gover, A., and Loukkola, T. (2015). “Eureqa Moments!: Top Tips for Internal Quality Assurance,” Brussels, Belgium: European University Association.

⁸ Ryan, P. (2015). “Quality Assurance in Higher Education: A Review of Literature.” Higher Learning Research Communications, Vol. 5, No. 4.

formare de-a lungul unui curs de studiu care anterior era oferit la locul de muncă.⁹ Căderea comunismului, care a eliminat constrângerile privind autonomia instituțională în multe țări din estul Europei, a avut ca efect și creșterea rapidă a ratei de înscriere în învățământul superior. Instituțiile care oferă programe de învățământ superior au crescut ratele de înscriere și au extins ofertele de programe pentru a ține pasul cu cererea pentru învățământul superior. O estimare anterioară a sugerat că cererea globală preconizată pentru învățământul superior ar putea ajunge la 263 milioane de studenți până în 2025¹⁰ - o creștere cu 163% față de 2000, într-o perioadă de 25 de ani. În țările OCDE și G20, estimările sugerează că numărul de persoane cu vârste între 25-34 de ani care dețin o calificare de nivel terțiar va crește la 300 de milioane de persoane până în 2030, comparativ cu 137 de milioane în 2013 (Figura 1). La nivel de politici, asigurarea calității permite gestionarea extinderii (permanente) a învățământului superior la nivel global, asigurând accesul studenților la programe recunoscute atunci când se înscriu la instituții de învățământ superior; cu toate acestea, angajatorii și-au schimbat strategiile de angajare și au trecut de la recrutarea absolvenților pe baza diplomelor la recrutarea pe baza competențelor, potențialului și talentului.¹¹ Această tranziție poate conduce la schimbări în cadrele de asigurare a calității în diferite țări.

Figura 1. Proiecții ale numărului de persoane cu vârsta între 25-34 de ani cu educație terțiară, 2005-2030

Sursa: OECD (2015). "Education Indicators in Focus;" OECD, UNESCO și site-urile naționale de statistici din Argentina, China, India, Indonezia, Arabia Saudită și Africa de Sud.

Observație: Cifrele sunt estimate pe baza datelor disponibile. Estimările privind populația se bazează pe proiecțiile anuale ale populației realizate de OECD.

Metodologie

Această secțiune prezintă metodologia utilizată în pregătirea studiului. Pentru elaborarea acestui studiu, autorii au folosit o abordare multidisciplinară. Autorii au realizat o analiză a literaturii de specialitate și o analiză a practicilor instituționale pentru agenții de asigurare a calității din întreaga lume, pe baza unor documente disponibile public. În plus față de aceste analize, au fost intervievați experți independenți în

⁹ Hallak, J. and Poisson, M. (2007). "Academic fraud, accreditation and quality assurance: learning from the past and challenges for the future." Report: Higher Education in the World 2007: Accreditation for Quality Assurance: What is at Stake?"

¹⁰ Karaim, R. (2011). "Expanding Higher Education." CQ Global Researcher, 5(22), pp. 525–572.

¹¹ European Commission, European Political Strategy Centre, *10 Trends Transforming Education As We Know It*, https://ec.europa.eu/epsc/sites/epsc/files/epsc_-_10_trends_transforming_education_as_we_know_it.pdf (consultat la 19 decembrie 2017).

asigurarea calității din Europa și din țări ale lumii. Analizele și interviurile cu experții au permis stabilirea bazei de definire a unor criterii rezonabile și de aplicare a unui cadru pentru compararea sistemelor de asigurarea calității solicitate de Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Superior (ARACIS). Ulterior, autorii au interviuat reprezentanți ai agențiilor de asigurare a calității din țările selectate, precum și reprezentanți ai agențiilor europene de asigurare a calității. O listă a echipelor din agențiile interviuate - naționale și europene - precum și ghidul de interviu sunt incluse ca Anexe.

Fundamentare și obiectiv

Obiectivul acestui studiu este de a sprijini eforturile ARACIS de a consolida sistemul de asigurare a calității în învățământul superior din România. Strategia națională pentru învățământ terțiar din România 2015-2020 a fost elaborată în colaborare cu Banca Mondială. Strategia include o serie de activități pentru promovarea unor programe academice de înaltă calitate, adaptive, pentru implementarea unui sistem mai transparent de evaluare și de asigurare a calității. Acest studiu a fost realizat pentru a contribui la eforturile ARACIS de a implementa un sistem de asigurare a calității mai transparent, bazat pe politici și recomandări de la colegii din alte țări europene.

Având în vedere reformele în curs de implementare în contextul asigurării calității în învățământul superior în țările europene, acest studiu explorează practici pe care ARACIS le poate considera drept model pentru a îmbunătăți sistemul de asigurare a calității din România. Studiul compară modele existente de asigurare a calității în învățământul superior, concentrându-se în principal pe sistemele europene selectate.

Analiza literaturii de specialitate

Calitatea și termenul derivat asigurarea calității „[...] în învățământul superior reprezintă un termen extrem de contestat, foarte vag și înalt contextual”.¹² Este o mare provocare - evidentă în literatura existentă - definirea *asigurării calității* fără a refolosi cuvântul *calitate* în definiție. Această provocare este posibil să rezume lupta permanentă cu care se confruntă anumite sisteme de învățământ superior care încearcă să implementeze mecanisme de asigurare a calității. Este posibil ca studenții și familiile lor să nu fie pe deplin familiarizați cu nuanțele asigurării calității în țările respective, dar există o înțelegere implicită a conceptului atunci când se face referire la o instituție ca la o „universitate bună” sau la ofertele unui departament ca la un „program bun”.

Asigurarea calității nu este un obiectiv sau o măsură statică. De exemplu, în unele țări, este percepută - incorect - ca o abordare de măsurare, care necesită calcule precum numărul de metri pătrați per student sau numărul de cărți din bibliotecă, pentru a oferi periodic răspunsuri pentru o listă de indicatori. Este important ca țările care încearcă să creeze sisteme mai puternice de asigurare a calității să proiecteze sisteme care se pot adapta la diferitele scopuri (în evoluție) ale asigurării calității. Având în vedere părțile interesate implicate în învățământul superior, gama de programe oferite și alți factori, este puțin probabil ca scopul identificat să rămână același în permanență pentru orice agenție de asigurare a calității sau pentru instituțiile de învățământ superior în sine.

¹² Lim, F. C. B. (2009). “Education Hub at a Crossroads: The Development of Quality Assurance as a Competitive Tool for Singapore's private tertiary education”, *Quality Assurance in Education*, Vol. 17, Issue: 1, pp. 79-9.

Mai multe studii și publicații elaborate de agenții europene de asigurare a calității reiterează constant scopurile generale ale asigurării calității, în pofida dezacordului privind numărul acestor scopuri. Din nefericire, aceleași publicații nu reușesc să asigure coerența terminologiei în asigurarea calității. Literatura privind asigurarea calității deseori exclude definiții fundamentale pentru asigurarea internă și externă a calității, precum și definiții pentru proceduri precum analiză, revizuire, audit, evaluare și acreditare. Deși definirea conceptelor în fiecare studiu ar fi repetitivă, este neclar de ce experții în asigurarea calității continuă să enumere scopurile generale ale asigurării calității, fără însă a defini concepte relevante în publicațiile lor.

Din compararea structurilor sistemelor de asigurare a calității în țările europene au fost extrase caracteristicile principale. Sistemele comparate în acest studiu au fost identificate de ARACIS ca fiind relevante pentru sectorul românesc și au caracteristici recunoscute de practicieni și experți în învățământul superior ca reprezentând sisteme puternice de asigurare a calității. În majoritatea țărilor incluse în acest studiu există o sigură agenție autonomă responsabilă pentru implementarea procedurilor de asigurare a calității. În două dintre sisteme - Germania și Spania - funcționează mai multe agenții de asigurare a calității. Caracteristicile acestor sisteme sunt menționate și în literatura de specialitate ca fiind bune practici în asigurarea calității.

Metodologiile aplicate

Întrebarea fundamentală de cercetare a studiului s-a axat pe următoarea problemă: Cum gestionează agențiile de asigurare a calității din Europa sistemul de asigurare externă a calității în contextul cadrelor legislative din țările respective? Pe parcursul procesului au apărut mai multe întrebări rezultate din recomandări ale unor experți independenți (internaționali) în asigurarea calității, înainte de realizarea interviurilor cu reprezentanții agențiilor de asigurare a calității incluse în studiu și în paralel cu cercetarea sistemelor respective. Cercetarea sistemelor de asigurare a calității a explorat mai multe resurse.

În primul rând, echipa Băncii Mondiale a cercetat contextul de țară al sectorului de învățământ superior pentru fiecare sistem inclus în studiu. Această cercetare s-a concentrat pe documente elaborate de agenția/agențiile naționale și/sau europene de asigurare a calității, precum lucrări analitice, rapoarte anuale și rapoarte de auto-evaluare. Aceste rapoarte au fost deseori pregătite ca parte a unei evaluări realizate de ENQA. În ceea ce privește cercetarea specifică a sectorului, echipa Băncii Mondiale a analizat documente pregătite pentru procedurile de calitate efectuate de agenția de asigurare a calității. Aceste documente includ analize instituționale ale universităților și ale instituțiilor de învățământ superior. Cercetarea contextului de țară a inclus revizuirea cadrelor legislative.

Apoi, au fost intervievați experți independenți (internaționali) în asigurarea calității. Experții intervievați au fost Rick Hopper (SUA), María-José Lemaitre (Chile) și Ellen Hazelkorn (Irlanda). Aceste interviuri au contribuit la elaborarea ghidurilor pentru interviurile cu reprezentanții agențiilor de asigurare a calității selectate pentru studiu. Anexa 1 include lista completă a reprezentanților agențiilor de asigurare a calității care au fost intervievați pentru acest studiu. Au fost realizate interviuri la fața locului cu reprezentanți ai următoarelor agenții de asigurare a calității:

- **AQ Austria:** Agenția de Asigurare a Calității și Acreditării din Austria cu sediul în Viena, Austria;
- **AQU:** Agenția de Asigurare a Calității Universităților din Catalonia cu sediul în Barcelona, Spania;
- **NOKUT:** Agenția Norvegiană de Asigurare a Calității în Educație cu sediul în Oslo, Norvegia;

- **NVAO:** Organizația de Acreditare din Olanda și Flandra cu sediul în Haga, Olanda;
- **QQI:** Calitate și Calificări Irlanda cu sediul în Dublin, Irlanda;
- **UKA:** Autoritatea Suedeză pentru Învățământ Superior cu sediul în Stockholm, Suedia;

Au fost realizate interviuri virtuale cu reprezentanți ai următoarelor agenții:

- **ASIIN:** Agenția de Acreditare pentru Programe de Studii în domeniul Ingineriei, Științei Informației, Științelor Naturale și Matematicii cu sediul în Düsseldorf, Germania;
- **EVALAG:** Agenția de Evaluare Baden-Württemberg cu sediul în Mannheim, Germania;

În cele din urmă, echipa Băncii Mondiale a cercetat cadre și structuri pentru a compara sistemele de asigurare a calității. Există mai multe aspecte ale asigurării calității care au importanță egală, aproape într-o existență duală. De exemplu, există asigurarea internă a calității și asigurarea externă a calității; programe de studii și instituții; precum și standarde pentru atingerea obiectivelor minime și standarde de excelență sau pentru consolidarea instituțiilor de învățământ superior. Date fiind aceste elemente, echipa a utilizat o abordare cunoscută sub denumirea de Managementul polarităților pentru ancorarea discuțiilor și pentru compararea sistemelor de asigurare a calității. Modelul Managementului polarităților este analizat pe tot parcursul studiului.

Limitările studiului

Acest studiu s-a concentrat pe anumite sisteme de asigurare a calității din Europa. Termenii de referință pentru serviciile de asistență tehnică acordate de Banca Mondială pentru ARACIS menționează un studiu privind bunele practici. Cu toate acestea, la solicitarea ARACIS, au fost incluse în studiu anumite sisteme. În consecință, studiul se concentrează pe bunele practici din cadrul acestor sisteme de asigurare a calității din Europa.

După cum se arată în secțiunea *Terminologie*, există diferențe fundamentale între sisteme în ceea ce privește definițiile utilizate de agențiile de asigurare a calității. Echipa Băncii Mondiale a identificat definiții specifice pentru contextul fiecărei țări și fiecărui sistem care să permită realizarea unor comparații rezonabile.

După adoptarea Standardelor și liniilor directoare pentru asigurarea calității în Spațiul European al Învățământului Superior (ESG) au existat mai multe reforme privind asigurarea calității în sistemele de învățământ superior din Europa. De asemenea, au existat reforme legislative pentru consolidarea agențiilor de asigurare a calității și a funcțiilor acestora. Mai multe studii au analizat impactul sistemelor de asigurare a calității la nivel global (și în Europa), dar sunt puține încercări de a examina sistemele europene consolidate de asigurare a calității. Prin urmare, deși impactul asigurării calității nu este un domeniu nou de cercetare, în contextul reformelor privind asigurarea calității în Europa există prea puține cercetări care să exploreze impactul asigurării calității în perioada post-reformă.

Terminologie

Compararea practicilor din sistemele și agențiile de asigurare a calității din Europa selectate necesită o înțelegere a procedurilor de asigurare a calității efectuate de fiecare agenție. Există mai multe proceduri standard la nivelul tuturor sistemelor; cu toate acestea, există nuanțe în ceea ce privește frecvența

procedurilor de asigurare a calității, nivelul la care este efectuată o procedură, de exemplu la nivel de program și/sau la nivel instituțional, precum și definirea procedurilor, printre altele. Tabelul 1 de mai jos servește ca referință pentru procedurile de asigurare a calității efectuate de agențiile de asigurare a calității incluse în acest studiu.

Tabelul 1. Procedurile de asigurare a calității în țările europene selectate

Țara	Procedura de asigurare a calității	Definiție
Austria	Acreditare	<i>Universitățile private și universitățile de științe aplicate necesită atât acreditare instituțională, cât și acreditarea programelor ca cerință prealabilă pentru a fi recunoscute de către stat; nu este necesară acreditarea pentru universitățile publice.</i>
	Audit	<i>Certifică faptul că sistemul intern de management al calității unei ÎÎS este eficace și este organizat corespunzător, permițând îmbunătățirea continuă a sistemului de management al calității.</i>
Germania	Acreditare	La nivel de program , acreditarea confirmă faptul că programul îndeplinește anumite cerințe - criteriile de calitate care se aplică unei anumite „mărci de calitate”. La nivel de sistem sau de instituție , acreditarea oferă o marcă de calitate pentru o instituție de învățământ sau pentru sistemul acesteia de management al calității.
	Audit	<i>Auditul managementului calității ÎÎS are ca scop obținerea unei evaluări nepărtinitoare a stadiului actual al sistemelor acestora de asigurare a calității și de management al calității.</i>
	Evaluare	<i>Se referă la evaluarea sistematică a predării, cercetării, serviciilor sau a întregii unități organizaționale a ÎÎS, precum și a altor instituții academice.</i>
	Certificare	La nivel de program , certificarea validează și confirmă faptul că obiectivele propuse privind calificările și profilul de competențe pot fi realizate și stabilește nivelul de competențe conform Cadrlui German al Calificărilor. La nivel de instituție , certificarea validează și confirmă faptul că instituția și-a stabilit procese și instrumente eficace pentru asigurarea calității ofertelor.
Irlanda	Revizuire	<i>Asigură faptul că procedurile de asigurare a calității ale ÎÎS sunt eficace; acest lucru implică stabilirea și promovarea cadrelor pentru îmbunătățirea asigurării calității.</i>
	Validare	<i>Proces de reglementare care stabilește dacă se poate oferi o certificare QQI (Calitate și Calificări Irlanda) programului de educație și formare al unui furnizor.</i>
	Validare inițială	<i>ÎÎS independente care doresc să acceseze pentru prima dată certificări QQI trebuie să parcurgă o procedură unică, în două etape, pentru a asigura recunoașterea programului de către QQI și eliberarea certificării QQI; acest lucru necesită aprobarea capacității, a procedurilor de asigurare a calității și validarea primului program de studii.</i>

Țara	Procedura de asigurare a calității	Definiție
Irlanda (continuare)	Revalidare	<i>Procesul de validare a unui program care a evoluat dintr-un program validat anterior (de obicei după cinci ani); oferă oportunitatea de a actualiza și de a modifica substanțial programul inițial.</i>
	Revizuire programatică	<i>Revalidarea programelor se bazează în general pe un raport de evaluare independent obținut de furnizor în conformitate cu procedurile de asigurare a calității aprobate și cu termenii de referință agreeți în prealabil cu QQI pentru acele programe.</i>
Olanda	Accreditare inițială	<i>Evaluarea programelor noi (acreditarea inițială) implică o evaluare ex-ante, axată pe planuri, condiții prealabile și, de câte ori este posibil, pe calitatea obținută.</i>
	Accreditare	<i>Evaluarea programelor existente se concentrează pe calitatea obținută; programul trebuie să demonstreze că practicile educaționale îndeplinesc standardele.</i>
	Audit	<i>Evaluarea periodică, externă și independentă a sistemului de asigurare a calității implementat în cadrul unei instituții; asigurarea internă a calității include atât cultura calității, cât și sistemul intern de asigurare a calității din cadrul unei instituții.</i>
Norvegia	Auto-acreditare	<i>Universitățile sunt autorizate să acrediteze programe de studii noi la toate nivelurile de învățământ superior (licență, masterat și doctorat). Instituțiile universitare specializate și colegiile universitare acreditate pot la rândul lor să acrediteze programe de studii la nivel de licență, în plus față de toate nivelurile în domeniile pentru care au primit dreptul de a acorda diplome de doctorat.</i>
	Accreditare	<i>Asigură faptul că toate programele de studii noi îndeplinesc cerințele de calitate la nivel național; NOKUT (Agenția Norvegiană de Asigurare a Calității în Educație) acordă acreditare programelor de studii și instituțiilor.</i>
	Supervizare	<i>Acoperă programele de studii, practicile de asigurare a calității din cadrul instituțiilor și acreditarea instituțională.</i>
	Revizuirea acreditării	<i>Un proces de supervizare poate conduce la revocarea acreditării.</i>
	Revizuire periodică	<i>Revizuire obligatorie care are loc o dată la opt ani.</i>
România	Evaluarea externă pentru autorizare provizorie/ acreditare	<i>Are ca scop certificarea conformității unui program de studii sau a unei ÎÎS cu indicatori minimali de performanță prestabiliți.</i>
	Evaluarea externă periodică (certificare periodică)	<i>Programele de studii și ÎÎS acreditate sunt supuse evaluării externe periodice a mecanismelor instituționale de asigurare a calității și de conformitate cu ESG o dată la cinci ani.</i>

Țara	Procedura de asigurare a calității	Definiție
Spania	Revizuire la nivel de program	<i>Programele de studii din Catalonia trebuie să respecte procedurile de validare (acreditare ex-ante), monitorizare, modificare și acreditare în scopul asigurării calității și a îmbunătățirii continue a programelor de studii.</i>
	Accreditare ex-ante (validare)	<i>Orice program de studii nou trebuie să parcurgă procedura de acreditare ex-ante (validare) înainte de introducere.</i>
	Monitorizare	<i>Programele de studii recunoscute sunt monitorizate folosind informațiile publice disponibile până când sunt revizuite pentru acreditare (reînnoire); monitorizarea este realizată cel puțin o dată la doi ani pentru programele de licență și masterat și o dată la trei ani pentru programele doctorat.</i>
	Modificare	<i>Se pot face modificări minore pentru îmbunătățirea programelor de studii ca rezultat al procesului de monitorizare; modificările substanțiale care modifică structura, natura sau obiectivele unui program de studii necesită aprobare.</i>
	Accreditare	<i>Stabilește faptul că programul de studii este livrat conform procesului de validare (acreditare ex-ante); programele de studii recunoscute sunt supuse acreditării o dată la șase ani în cazul programelor de licență și doctorat și o dată la patru ani în cazul programelor de masterat.</i>
Suedia	Revizuire instituțională	<i>Confirmă faptul că procesele de asigurare a calității asigură cursuri și programe de înaltă calitate și ajută la îmbunătățirea calității ÎÎS.</i>
	Evaluare la nivel de program	<i>Monitorizează rezultatele programelor și contribuie la îmbunătățirea calității ÎÎS pentru programele analizate.</i>
	Evaluarea aplicațiilor pentru drepturi de acordare a diplomelor	<i>Examinează dacă ÎÎS îndeplinesc condițiile prealabile necesare pentru ca studenții să poată atinge obiectivele de calitate ale unui program de studii.</i>
	Evaluare tematică	<i>Oferă o mai bună înțelegere și comparații la nivel național cu privire la modul în care funcționează diferite ÎÎS și la rezultatele obținute în tema examinată.</i>

Sursa: Autori ai Băncii Mondiale pe baza site-urilor agențiilor de asigurare a calității și ale ministerelor respective.

În secțiunile următoare, expresiile „asigurarea programelor de studii” și „asigurarea instituțională” sunt utilizate cu referire la procedurile de asigurare a calității pentru a păstra coerența între sisteme și pentru a permite comparații. Procedura specifică va fi inclusă între paranteze, împreună cu expresiile „asigurarea programelor de studii” și/sau „asigurarea instituțională”, după caz. De exemplu, dacă procedura de asigurare a calității este un audit, sunt folosite expresiile „asigurarea programelor de studii (audit)” și „asigurarea instituțională (audit)”.

Asigurarea calității în învățământul superior din România

Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Superior (ARACIS)

ARACIS a fost înființată în 2005 în baza Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 75/2005 privind asigurarea calității educației și a legii ulterioare (Legea nr. 87/2006). Agenția a preluat responsabilitățile Consiliului Național de Evaluare Academică și Acreditare (CNEAA, 1993-2005) și s-a reorientat spre activitatea de acreditare. Legea prevede cadrul pentru asigurarea calității în învățământul superior din România în conformitate cu Standardele și liniile directoare pentru asigurarea calității în Spațiul European al Învățământului Superior (ESG). Aceste prevederi au contribuit și la întărirea independenței agenției.

ARACIS urmărește să asigure standardele de calitate pentru programele de studii și calificările din învățământul superior și să sprijine îmbunătățirea continuă a managementului calității instituțiilor de învățământ superior. ARACIS realizează evaluarea externă a calității instituțiilor de învățământ superior din România, care includ 48 de instituții de învățământ superior de stat, 7 instituții de învățământ superior de stat militare, 37 de instituții de învățământ superior particulare acreditate și 10 instituții de învățământ superior particulare autorizate să funcționeze provizoriu. Numărul total de studenți înmatriculați la instituțiile de învățământ superior din România a fost de 532.000 studenți în 2017.¹³ Aproximativ 86% din numărul de studenți sunt înmatriculați la instituții de învățământ superior de stat .

Din 2009, ARACIS este membră cu drepturi depline în Asociația Europeană pentru Asigurarea Calității în Învățământul Superior (ENQA). Evaluarea externă a ARACIS se realizează la cinci ani. În prezent, ARACIS aplică pentru reînnoirea calității de membru (pentru a doua oară).

ARACIS este membră în mai multe asociații internaționale de asigurare a calității: Rețeaua Central și Est Europeană a Agențiilor de Asigurare a Calității în Învățământul Superior (CEENQA), Rețeaua Europeană de Acreditare a Educației în Domeniul Ingineriei (ENAAE), Rețeaua Europeană de Asigurare a Calității pentru Educația în Domeniul Informaticii (EQANIE) și Rețeaua Internațională a Agențiilor de Asigurare a Calității în Învățământul Superior (INQAAHE). ARACIS este înregistrată în Registrul European al Agențiilor de Asigurare a Calității în Învățământul Superior (EQAR) din 2009. În 2012, ARACIS a primit autorizația pentru certificarea EUR-ACE a programelor de studii din domeniul științe ingineresti.

ARACIS a elaborat un Manual de proceduri interne de asigurare a calității pentru a explica sistemul intern de asigurarea calității și aspectele administrative ale activităților. Feedback-ul intern este foarte important și au loc întâlniri periodice cu personalul și cu părțile interesate. Agenția a stabilit mecanisme clare pentru evitarea situațiilor de conflicte de interese. Codul de Etică a fost revizuit pentru a include o nouă clauză de „independență” pentru evaluatori.

Activitățile de asigurare a calității ale ARACIS

ARACIS are trei domenii de interes principale în contextul activităților de asigurare externă a calității. ARACIS realizează evaluări externe pentru acreditarea programelor de studii și a instituțiilor de învățământ superior. De asemenea, ARACIS realizează evaluări externe periodice (certificări periodice) ale programelor de studii și ale instituțiilor de învățământ superior acreditate. Conform Legii Educației

¹³ Institutul Național de Statistică (2017).

Naționale nr. 1/2011, aceste evaluări pot fi realizate de orice agenție înregistrată în EQAR (Registrul European de al Agențiilor de Asigurare a Calității în Învățământul Superior). În conformitate cu legislația românească, activitatea ARACIS încetează de drept în momentul în care nu mai este înregistrată în EQAR. Această limitare impusă prin reglementare națională reflectă un nivel scăzut de încredere și siguranță în agenția națională de asigurare a calității în învățământului superior. Alte activități de asigurare a calității ale ARACIS includ evaluări generale ale sistemului de învățământ superior, evaluări externe ale departamentelor pentru pregătirea personalului didactic și evaluări externe ale programelor de studii oferite prin învățământ la distanță și cu frecvență redusă.

Evaluări ale sistemului de învățământ superior: ARACIS monitorizează calitatea în învățământul superior, elaborează și publică rapoarte și studii, de exemplu Barometrul Calității.

Evaluarea externă a departamentelor pentru pregătirea personalului didactic: asigură calitatea formării inițiale a personalului didactic prin evaluarea Departamentelor pentru Pregătirea Personalului Didactic. Ghidul specific prevede indicatori și proceduri pentru asigurarea calității și evaluarea externă a Departamentelor pentru Pregătirea Personalului Didactic.

Evaluarea externă a programelor de studii oferite prin învățământ la distanță și cu frecvență redusă: constă într-un raport de autoevaluare elaborat de instituția de învățământ superior, o evaluare externă realizată de ARACIS și implementarea recomandărilor rezultate din aceste evaluări. Instituțiile de învățământ superior pot solicita autorizarea funcționării provizorii sau acreditarea programelor de studii oferite prin învățământ la distanță sau cu frecvență redusă doar pentru specializările care au fost autorizate provizoriu sau acreditate la forma de învățământ de zi.

Procedurile, criteriile, standardele și indicatorii de performanță pentru evaluările externe realizate de ARACIS sunt definite într-o metodologie și în ghidurile însoțitoare.¹⁴ Ghidurile oferă informații relevante privind procedurile de evaluare a calității, precum și evaluarea rezultatelor învățării. Procesul de evaluare include patru componente:

- (i) *Un raport de autoevaluare:* Raportul de autoevaluare cuprinde o componentă analitică ce identifică puncte forte și puncte slabe, succese, amenințări, incertitudini privind asigurarea calității și măsuri viitoare de îmbunătățire. De asemenea, raportul include documente justificative și date pentru a sprijini componenta analitică și constatările raportului. Conform legii, domeniile de asigurare a calității ce trebuie luate în considerare sunt capacitatea instituțională, eficacitatea educațională și managementul calității.
- (ii) *O evaluare externă:* evaluarea este realizată de un panel (grup) de experți independenți selectați din registrul evaluatorilor ARACIS. Vizitele la fața locului sunt obligatorii, ajutând evaluatorii să verifice

¹⁴ ARACIS, *Metodologia de evaluare externă*, http://www.aracis.ro/fileadmin/ARACIS/Proceduri/Methodology_for_External_Evaluation.pdf (consultat la 18 decembrie 2017); ARACIS, *Ghidul activităților de evaluare a calității programelor de studii universitare și a instituțiilor de învățământ superior: [Partea I](#), [Partea a II-a](#), [Partea a III-a](#) și [Partea a IV-a](#)* (consultate la 18 decembrie 2017);

îndeplinirea criteriilor și standardelor de calitate. Evaluatorii elaborează un raport de evaluare externă.

- (iii) *Pregătirea și publicarea raportului, inclusiv procedura de urmărire.* Raportul include decizii, concluzii și recomandări. De exemplu, în cazul autorizării provizorii și acreditării, principala concluzie constă în acordarea sau neacordarea respectivului statut. În cazul în care recomandările necesită o perioadă suplimentară de implementare, se elaborează un plan de implementare care include prevederi și termene specifice de realizare. Pentru evaluările care acordă cel mai ridicat grad de încredere unui program de studii sau unei instituții de învățământ superior, procedura de urmărire necesită o vizită scurtă la fața locului după trei ani.
- (iv) *Procedura de contestație.* După publicarea raportului de evaluare, instituțiile de învățământ superior au dreptul de a depune contestații în scris în termen de două săptămâni. În acest caz, Biroul Executiv al Consiliului ARACIS reanalizează raportul și invită reprezentanții universității la o discuție de clarificare.

Conform Legii nr. 87/2006, acreditarea este o procedură legală care cuprinde două etape: autorizarea de funcționare provizorie și acreditarea. În cazul în care un furnizor de educație intenționează să înființeze o nouă instituție de învățământ superior sau un nou program de studii, corespunzător unei calificări specifice, furnizorul de educație trebuie să parcurgă un proces de evaluare externă. Acest proces permite autorizarea provizorie și apoi acreditarea, după funcționarea cu succes a programului de studii pentru un număr de ani. De exemplu, pentru acreditarea programelor de studii la nivel de licență, intervalul de timp dintre absolvirea primei promoții de studenți și depunerea cererii de acreditare a programului de studii nu trebuie să depășească doi ani; în timp ce acreditarea instituțiilor de învățământ superior poate fi inițiată după acreditarea a cel puțin trei programe de studii.

Evaluarea externă pentru acreditarea programelor de studii. Acreditarea programului de studii are ca scop certificarea conformității unui program de studii cu indicatori minimali de performanță prestabiliți. Evaluarea se bazează pe raportul de autoevaluare al instituției de învățământ superior și pe rezultatele vizitei la fața locului. Panelul de experți prezintă rezultatele vizitei la fața locului comisiei permanente de specialitate¹⁵ pentru domeniul de studii respectiv. Rolul comisiei este deosebit de important în asigurarea conformității cu reglementările și a coerenței deciziilor. Raportul este transmis Departamentului de Acreditare pentru verificarea respectării metodologiei de evaluare, apoi Consiliului ARACIS. Consiliul verifică raportul și procedurile și propune decizia de acreditare a programului de studii. Propunerea de decizie este de tip „da/nu”, acordând sau neacordând drept de funcționare unui program de studii. Propunerea de decizie este transmisă Ministerului Educației Naționale (MEN) în vederea emiterii Hotărârii de Guvern pentru acordarea autorizației de acreditare a programului de studii.

¹⁵ Există 15 comisii de specialitate permanente pentru următoarele domenii: științe exacte și științe ale naturii; științe umaniste și teologie; științe juridice; științe sociale, politice și ale comunicării; științe administrative, ale educației și psihologie; științe economice (două comisii); arte, arhitectură, urbanism, educație fizică și sport; științe agricole, silvice și medicină veterinară; științe inginerești (două comisii); științe medicale; învățământ la distanță și cu frecvență redusă; evaluare instituțională pentru activități manageriale și financiare; și registrul angajatorilor.

Evaluarea externă pentru acreditarea instituțiilor de învățământ superior (evaluarea instituțională).

Acreditarea instituțională are ca scop certificarea conformității unei instituții de învățământ superior cu indicatori minimali de performanță prestabiliți. Evaluarea se bazează pe raportul de autoevaluare al instituției de învățământ superior și pe rezultatele vizitei la fața locului. Pentru anumite programe sau domenii de studii se pot consulta experți suplimentari. Instituția de învățământ superior este informată printr-o scrisoare cu privire la rezultatele preliminare ale evaluării, principalele concluzii și recomandări, având posibilitatea de a reacționa. Raportul este redactat de directorul panelului de experți, iar răspunsul instituției de învățământ superior este publicat pe site-ul ARACIS. Concluzia evaluării este fie „propunerea de acreditare”, fie „propunerea de neacreditare”, fiind legată de credibilitatea instituției de învățământ superior de a asigura calitatea programelor de studii și a activităților financiare și de management. Instituția de învățământ superior are posibilitatea de a contesta decizia propusă de ARACIS. Decizia finală propusă de ARACIS este comunicată MEN.

Evaluări externe periodice (certificări periodice) ale programelor de studii și instituțiilor de învățământ superior acreditate. Programele de studii și instituțiile de învățământ superior acreditate sunt supuse unei evaluări externe periodice a mecanismelor instituționale de asigurare a calității și de conformitate cu ESG o dată la cinci ani.

Evaluarea externă a programelor de studii acreditate: se aplică programelor de licență și de masterat. Evaluarea se bazează pe raportul de autoevaluare al instituției de învățământ superior și pe rezultatele vizitei la fața locului. Panelul de experți prezintă rezultatele vizitei la fața locului comisiei permanente de specialitate pentru domeniul de studii respectiv. Raportul este transmis Departamentului de Acreditare pentru verificarea respectării metodologiei de evaluare, apoi Consiliului ARACIS. Consiliul verifică raportul și procedurile și propune decizia. Decizia finală propusă de ARACIS este comunicată MEN.

Procedura de contestație poate fi utilizată de instituția de învățământ superior în cazul în care nu este mulțumită de modul în care s-a desfășurat procesul de evaluare sau de decizia propusă de ARACIS. Un nou panel de experți poate fi numit pentru examinarea contestației și pentru realizarea unei evaluări suplimentare, dacă este necesar. Decizia finală propusă este validată de Consiliul ARACIS.

Evaluarea programelor de studii conduce la acordarea următoarelor tipuri de calificative:

- (1) încredere;
- (2) încredere limitată;
- (3) lipsă de încredere.

Evaluarea externă a instituțiilor de învățământ superior acreditate: panelul de experți este format din evaluatori instituționali, inclusiv un reprezentant al studenților și un expert internațional, precum și evaluatori pentru cel puțin 20% din programele de studii acreditate ale instituției de învățământ superior. Instituția de învățământ superior este informată printr-o scrisoare cu privire la rezultatele preliminare ale evaluării, principalele concluzii și recomandări, având posibilitatea de a reacționa. Raportul este transmis Departamentului de Evaluare Externă a Calității pentru validarea procedurilor și redactarea propriului raport. Rapoartele sunt prezentate Consiliului ARACIS pentru a propune decizia finală. Raportul final, decizia propusă și procedurile de urmărire sunt publicate pe site-ul ARACIS. Decizia propusă de ARACIS este comunicată instituției de învățământ superior și MEN.

Evaluarea instituțiilor de învățământ superior conduce la acordarea următoarelor tipuri de calificative:

- (1) grad de încredere ridicat;
- (2) grad de încredere;
- (3) grad de încredere limitat;
- (4) lipsă de încredere.

ARACIS elaborează în prezent o metodologie pentru acreditarea și evaluarea periodică a școlilor doctorale. La începutul anului 2018, metodologia va fi consultată public cu părțile interesate și va fi pilotată. După finalizarea consultărilor și a fazei pilot, metodologia va fi implementată.

Raportarea și rezultatele asigurării calității

ARACIS publică rapoartele de evaluare avizate de Consiliu. De asemenea, ARACIS publică documente, metodologii și ghiduri, precum și broșuri relevante pentru părțile interesate. ARACIS publică rapoarte anuale de activitate, inclusiv rapoarte de autoevaluare și realizează analize privind calitatea sistemului de învățământ superior din România o dată la trei ani.

Procedura de contestație este de asemenea publicată pe site-ul ARACIS: după publicarea *raportului de evaluare instituțională*, instituțiile de învățământ superior au dreptul de a depune contestații în scris în termen de două săptămâni. În acest caz, Biroul Executiv al Consiliului ARACIS reanalizează raportul și invită reprezentanții universității la o discuție de clarificare.

Independența agenției

ARACIS este o instituție publică autonomă, de interes național, cu personalitate juridică și cu autonomie financiară. ARACIS se finanțează integral din venituri proprii, din taxele de evaluare plătite de instituțiile de învățământ superior, din proiecte (atât proiecte europene, cât și proiecte naționale finanțate din fonduri europene) și din alte surse legal constituite. Independența ARACIS este prevăzută prin statut. Independența operațională față de instituțiile de învățământ superior și față de Guvernul României este garantată lege.

Guvernul și MEN nu au influență instituțională directă asupra deciziilor luate de ARACIS cu privire la procedurile proprii, de exemplu, evaluarea externă a programelor de studii, asigurarea instituțională a calității sau dezvoltarea metodelor. MEN ia decizia în privința acreditării, dar în baza recomandărilor ARACIS. Cu toate acestea, MEN nu are dreptul să modifice unilateral niciuna dintre metodele propuse de ARACIS.

ARACIS este condusă de un Consiliu format din 21 de membri - 17 cadre didactice din învățământul superior, doi reprezentanți ai studenților, un reprezentant al patronatului și un reprezentant al sindicatului cu cei mai mulți membri din învățământul superior. Persoanele care dețin funcții oficiale în cadrul Președinției, Guvernului, Parlamentului sau persoanele care dețin funcția de Rector al unei instituții de învățământ superior nu pot deveni membri ai Consiliului ARACIS cât timp ocupă oricare dintre funcțiile sus menționate. Această restricție are scopul de a asigura independența și transparența agenției. Conform celui mai recent raport ENQA, Consiliul ARACIS oferă o reprezentare adecvată a domeniilor de studii și un echilibru de gen între membrii săi.

Cinci membri ai Consiliului ARACIS formează Biroul Executiv, care este responsabil pentru activitățile de management ale Agenției. Doi dintre cei cinci membri ai Biroului Executiv, Președintele și Vicepreședintele Consiliului, sunt aleși de colegi printr-o procedura de vot secret. Ceilalți trei membri ai Biroului Executiv sunt numiți de Președinte: doi directori de departamente, respectiv Departamentul de Acreditare și Departamentul de Evaluare Externă a Calității, și un Secretar General. Personalul tehnic și administrativ cuprinde 46 de persoane selectate prin proces competitiv.

Aplicarea unui cadru pentru sistemele de asigurare externă a calității: Managementul polarităților

Țările care au introdus mecanisme eficace de asigurare a calității în învățământul superior continuă să se confrunte cu provocări în acest sector. Complexitatea activităților de asigurare a calității arată că eforturile permanente de îmbunătățire a sistemelor de asigurare a calității nu exclud necesitatea de a echilibra mai multe obiective și preocupări ale părților interesate. În consecință, nu este surprinzător faptul că asigurarea calității include concepte contradictorii și complementare. De exemplu, există asigurarea internă și externă a calității; există procese de asigurare a programelor de studii și procese de asigurare instituțională;¹⁶ și există standarde minime, precum și standarde pentru consolidare sau pentru dezvoltare, pentru a exemplifica doar câteva concepte cheie.

O preocupare importantă privind asigurarea calității este relația dintre agenția de asigurare a calității și instituțiile de învățământ superior. În multe țări europene există o singură agenție responsabilă pentru asigurarea calității în învățământul superior, în timp ce în altele există mai multe agenții responsabile cu asigurarea calității în domenii de studii specifice. La nivel global, multe sectoare de învățământ superior includ instituții mari, în special universități și colegii, care înmatriculează un număr mare de studenți și care beneficiază de alocările bugetare și de resurse substanțiale (în cazul instituțiilor publice). Aceste instituții mari, în care echipele de conducere acționează concertat, tind să aibă o influență semnificativă în conturarea politicilor și reformelor din învățământul superior în țările respective. Instituțiile mai mici din aceste sectoare - determinate de numărul de studenți înmatriculați și de ponderea finanțării publice primite - sunt deseori mai puțin influente în conturarea politicilor și reformelor din învățământul superior.

¹⁶ *Asigurarea* în acest context include acreditarea *ex ante* și *ex post* pentru programe de studii și instituții, precum și audituri și revizuii periodice.

Caseta 1. Asigurarea calității pentru ce tip de instituții?

Unele țări au sisteme de asigurare a calității doar pentru evaluarea instituțiilor de învățământ superior private. Este mai puțin probabil ca studenții să fie afectați de eventuale prejudicii în sisteme în care mecanismele de asigurare a calității vizează instituțiile de învățământ superior private. În aceste sisteme, factorii decizionali - prin intermediul mecanismelor de asigurare a calității - încearcă să reducă riscurile suportate de studenți.

Este important de menționat că țările care se concentrează asupra instituțiilor de învățământ superior private - în vederea protecției consumatorilor studenți - tind ca în procesul de asigurare a calității să ignore performanța instituțiilor de învățământ superior finanțate din fonduri publice. O idee larg răspândită în multe țări este aceea că instituțiile de învățământ superior publice nu pot fi controlate, deoarece studenții înmatriculați în aceste instituții nu plătesc pentru educația pe care o primesc (cu excepția cheltuielilor auxiliare). Atunci când sistemul de asigurare a calității este eficient în ceea ce privește protecția consumatorilor pe termen lung - fiind adecvat scopului - sistemul de asigurare a calității se va adapta și va răspunde altor provocări.

Relația dintre agențiile de asigurare a calității și instituțiile de învățământ superior este presărată de provocările generate de o colaborare forțată. Ambele categorii de actori - agenții de asigurare a calității și instituțiile de învățământ superior - sunt obligate să colaboreze ca urmare a unor recomandări legislative sau a altor recomandări de politici. În multe dintre sistemele comparate în acest studiu, agențiile de asigurare a calității au „drept de veto”: ca urmare a unei proceduri de asigurare a calității, agenția poate să recomande acțiuni corective pentru o instituție de învățământ superior, inclusiv necesitatea instituției de învățământ superior de a îmbunătăți anumite activități și supunerea unor proceduri suplimentare de asigurare a calității. În scenarii mai puțin comune, programele oferite de o instituție de învățământ superior pot fi închise, dacă agenția consideră că rezultatele eforturilor de îmbunătățire ale instituției de învățământ superior sunt insuficiente. În cazuri extreme, recomandările agenției pot conduce la încetarea funcționării unei instituții de învățământ superior sau la fuziunea acestora cu alte instituții de învățământ superior.

Sistemele comparate în acest studiu au luat în considerare scopul agențiilor de asigurare a calității și al instituțiilor de învățământ superior în privința managementului polarităților relevante pentru ambele categorii de actori. În consecință, cadrul descris în continuare se concentrează pe dinamica dintre agențiile de asigurare a calității și instituțiile de învățământ superior: ambii actori se bazează unul pe celălalt în procesul de asigurare a calității.

Managementul polarităților în asigurarea calității

Fiecare pereche de concepte poate fi privită ca *polarități*. Aceste domenii ale asigurării calității, în contextul perechilor de polarități, implică reformularea discuției, trecerea de la o gândire de tip „sau-sau” la un moment dat la o gândire de tipul „atât-cât și” în timp. Studiul încadrează discuția despre asigurarea calității folosind modelul de „management al polarităților”.¹⁷ Polaritățile sunt două idei aparent opuse

¹⁷ Modelul de management al polarităților a fost creat de Barry Johnson. Acesta este creatorul „Hărții polarităților” și autorul lucrării *Polarity Management: Identifying and Managing Unsolvably Problems*. A se vedea Johnson, B.

care se pot completa atunci când sunt aplicate într-un mod echilibrat. Perechile de polarități vor fi utilizate drept criterii pentru compararea modului în care țările cu practici solide în asigurarea calității gestionează arii cheie de asigurare a calității.

Polaritățile sunt perechi interdependente de concepte care se susțin reciproc și care trebuie gestionate în timp. Polaritățile sunt prezente la persoane individuale, echipe, organizații și sisteme - și sunt inevitabile. Cu toate acestea, în diferite contexte, polaritățile sunt diagnosticate eronat și tratate drept probleme. Este important de remarcat faptul că polaritățile sunt diferite de probleme. Primele reprezintă o abordare dinamică pentru recunoașterea și gestionarea conflictelor, respectiv o dilemă permanentă care poate conține idei aparent contrastante. Cu toate acestea, problemele sunt deseori rezolvabile, având una sau mai multe soluții. Atunci când o polaritate este incorect identificată drept problemă, soluția este deseori ambiguă deoarece părțile interesate caută răspuns la o problemă neclară sau greșit diagnosticată. În consecință, polaritățile nu pot fi soluționate niciodată.

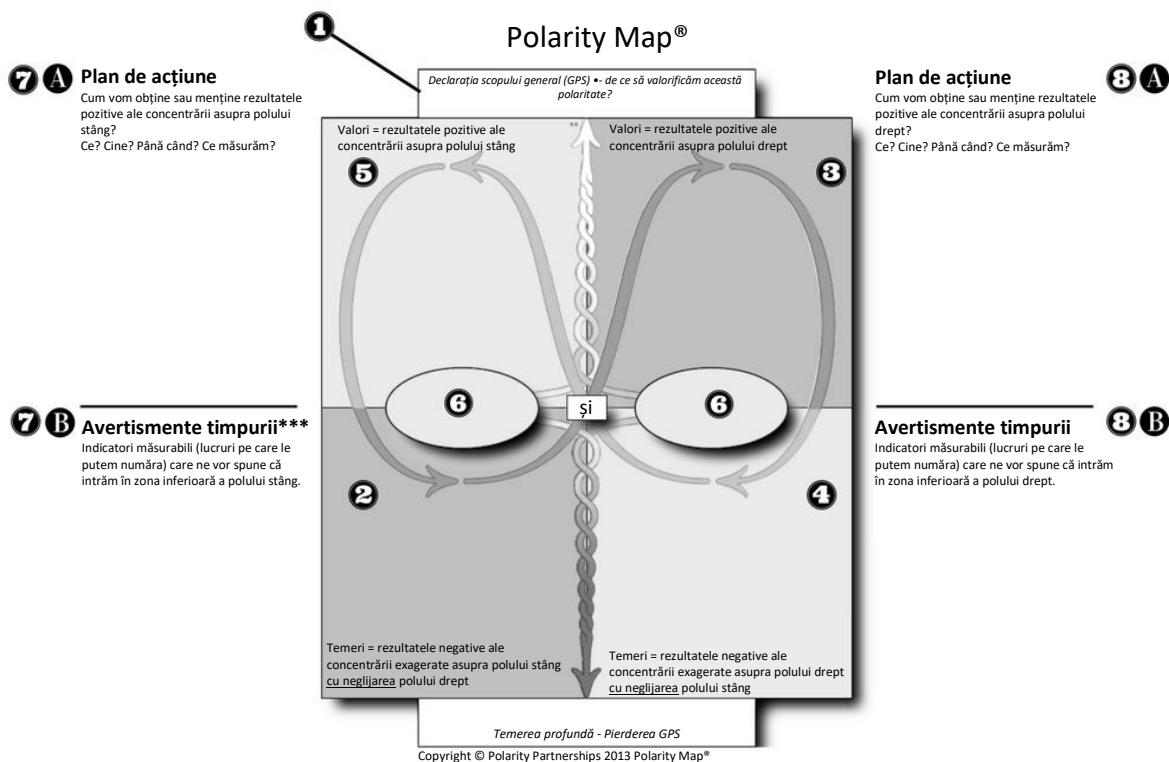
Harta polarităților permite vizualizarea conceptului de polarități și de gândire de tip „atât-cât și”. O hartă a polarităților conține următoarele elemente care sunt numerotate în Figura 2:

- (1) Declarația scopului general (GPS),
- (2)(3)(4)(5) Patru cadrane: Harta polarităților are cadrane superioare și cadrane inferioare, sau o parte superioară și o parte inferioară. Cele două cadrane superioare, deasupra formelor ovale, se concentrează pe rezultatele pozitive obținute atunci când organizația are în vedere fiecare pol din perechea de polarități.¹⁸ Cele două cadrane inferioare, sub formele ovale, se concentrează pe rezultatele negative obținute atunci când organizațiile au în vedere doar unul dintre poli, neglijându-l pe celălalt.
- (6) și (6) polarități (sau poli). În fiecare pereche de polarități, există doi poli: polul stâng și polul drept. În practică, organizațiile care reușesc să gestioneze cu succes polaritățile se concentrează pe obținerea unor rezultate pozitive ale ambilor poli *simultan*, reducând totodată resursele necesare pentru soluționarea rezultatelor negative ale celor doi poli.
- (7)(A) și (7)(B) Plan de acțiune și Avertismente timpurii pentru polul stâng; și
- (8)(A) și (8)(B) Plan de acțiune și Avertismente timpurii pentru polul drept.

(1998). “Polarity Management, A Summary Introduction,” , Polarity Management Associates; Polarity Thinking, Polarity Map, Polarity Management, și PACT (Polarity Approach to Continuity and Transformation) sunt mărci înregistrate ale Polarity Partnerships, LLC.

¹⁸ Persoane individuale, părți interesate, echipe, organizații și comunități pot aplica PACT în contexte specifice. În acest studiu, accentul cade pe agențiile de asigurare a calității. Unde este cazul, se face referire la agențiile de asigurare a calității specifice.

Figura 2. Harta polarităților prin reprezentarea gândirii de tipul „atât-cât și”

Sursa: Polarity Partnerships, The Polarity Assessment™

În practică, un exemplu comun citat în Managementului polarităților este ciclul respirației. Atât inspirația, cât și expirația sunt necesare. Inspirația aduce oxigen. Expirația eliberează dioxidul de carbon. Inspirația prelungită creează însă probleme; la fel și expirația prelungită. Inspirația și expirația sunt polarități. Există efecte negative sau adverse de la suprasolicitarea oricărui aspect al perechii de polarități. Există efecte pozitive dacă ne concentrăm (fără a suprasolicita) pe fiecare aspect al perechii de polarități.

Rezumatul secțiunii

Polaritățile sunt perechi interdependente care necesită o gândire de tip „atât-cât și”. Acestea apar în literatura de specialitate ca polarități, dileme, paradoxuri sau tensiuni.

Gândirea de tipul „atât-cât și” este o completare esențială la gândirea de tipul „ori-ori”. Aceste două tipuri de gândire reprezintă în sine o pereche interdependentă, o polaritate.

Fiecare pol are o parte superioară și o parte inferioară. Atunci când recunoaștem partea inferioară a propriului nostru pol, recunoaștem temerile legitime ale celeilalte părți, deschizând astfel dialogul cu privire la partea de adevăr pe care o are fiecare dintre părți.

Polaritățile nu pot fi soluționate. Partea inferioară a unui pol este deseori văzută ca „problemă”, iar partea superioară a celui alt pol ca „soluție”.

A vedea partea superioară ca „soluție”, conduce ulterior la considerarea acesteia ca „greșeală”. Există autocorecții naturale ale oscilației permanente între cei doi poli, dar ambii sunt necesari de-a lungul timpului.

Sursa: Copyright Polarity Partnerships, LLC

Există exemple pentru România în contextul modului în care țările cu practici solide de asigurarea calității gestionează polaritățile în asigurarea calității. Deși țările la care se face referire în studiu sunt recunoscute ca având *astăzi* practici solide de asigurare a calității, este important de reținut că punctele forte actuale nu sunt indicatori ai punctelor forte viitoare sau anterioare. Presiunile bugetare, cadrele legislative și angajamentele comunității - precum ESG - sunt exemple de factori care pot influența practicile de asigurare a calității în sectorul de învățământ superior al unei țări. Țările care în mod istoric au fost exemplificate ca având sisteme puternice de asigurare a calității în învățământul superior au reușit să gestioneze mai bine polaritățile.

Următoarea secțiune evidențiază trei mari perechi de polarități care sunt gestionate cu succes în mai multe țări europene. Nu este o listă exhaustivă de polarități; însă acestea sunt principalele polarități care există în multe dintre sistemele mature de asigurare a calității din Europa și din care reies mai multe bune practici privind modul în care agențiile de asigurare a calității gestionează aceste polarități.

Polarități în asigurarea calității - asigurarea internă a calității și asigurarea externă a calității

În 2005, miniștrii europeni - responsabili cu învățământul superior în țările respective - au adoptat Standardele și liniile directoare pentru asigurarea calității în Spațiul European al Învățământului Superior (ESG), un ghid pentru asigurarea calității în învățământul superior din Europa. De atunci, ESG au fost revizuite „pentru a îmbunătăți claritatea, aplicabilitatea și utilitatea lor, inclusiv scopul acestora”.¹⁹ În acest sens, ESG au fost actualizate în 2012 și au fost readoptate în 2015 „pentru a furniza un cadru comun de asigurarea calității în Europa”.²⁰ ESG includ standarde și linii directoare pentru trei aspecte cheie ale asigurării calității: asigurarea internă a calității (Partea 1 din ESG), asigurarea externă a calității (Partea a 2-a), și agenții de asigurarea calității (Partea a 3-a).

În ESG există polarități centrate pe asigurarea calității. Aceste polarități sunt asigurarea internă a calității și asigurarea externă a calității. În timp ce acest studiu a fost realizat pentru a prezenta către ARACIS practici de asigurare externă a calității, este important de menționat faptul că o discuție cu privire la asigurarea externă a calității necesită și includerea asigurării interne a calității. Concentrarea pe un singur

¹⁹ Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG) (în română *Standarde și linii directoare pentru asigurarea calității în Spațiul European al Învățământului Superior*). (2015). Brussels, Belgium.

²⁰ EQUIP Project (2016), “Comparative Analysis of the ESG 2015 and ESG 2005,” Brussels, Belgium.

aspect al asigurării calității, fie asigurarea internă a calității, fie asigurarea externă a calității, în detrimentul celuilalt va duce deseori la dezechilibre în cadrul sistemului.

Cele două aspecte - asigurarea internă și externă a calității - sunt interdependente, ambele trebuie gestionate în sisteme puternice de asigurarea calității. Partea a 2-a a ESG confirmă această interdependență, iar Standardul 2.1 prevede că „Asigurarea externă a calității trebuie să abordeze eficacitatea proceselor de asigurare internă a calității descrise în partea 1 a ESG”.²¹ Polaritățile privind asigurarea internă și externă a calității sunt incluse în acest studiu drept criterii de comparație a sistemelor de asigurare a calității.

În ultimii ani, asigurarea calității în învățământul superior din România s-a concentrat pe procedurile de asigurare externă a calității și mai puțin pe asigurarea internă a calității. Pentru instituțiile de învățământ superior din România cu sisteme puternice de asigurare internă a calității, procesul de asigurare externă a calității devine redundant și repetitiv; dar pentru instituțiile de învățământ superior cu proceduri mai slabe de asigurare internă a calității, ARACIS îndeplinește un rol de evaluare și nu unul centrat pe control și pe audit. Conform ESG, responsabilitatea principală pentru asigurarea calității o au instituțiile de învățământ superior. În consecință, este necesar ca atât procesele de asigurare internă a calității, cât și procesele de asigurare externă a calității să fie consolidate și echilibrate.

Polaritățile în asigurarea externă a calității - asigurarea programelor de studii și asigurarea instituțională

Procedurile de acreditare în sistemele analizate în acest studiu sunt ghidate de maturitatea sectoarelor de învățământ superior respective, precum și de cadrele legislative aplicabile. În aceste sisteme, acreditarea se realizează prin acreditarea ex ante a programelor de studii, acreditarea instituțională sau o combinație a acestor două abordări.

În sistemele mature, acreditarea instituțională este caracteristica principală a sectorului de învățământ superior. În unele dintre aceste sisteme, agenția de asigurarea calității acreditează instituțiile de învățământ superior finanțate în principal din fonduri publice. În schimb, instituțiile au dreptul de auto-acreditare a programelor de studii.

În alte sisteme, acreditarea programelor de studii este realizată de agenția de asigurare a calității doar pentru programele instituțiilor de învățământ superior publice; doar pentru programele instituțiilor de învățământ superior private (în timp ce instituțiile de învățământ superior publice au dreptul de a auto-acredita programele); sau atât la instituțiile de învățământ superior publice, cât și private. În general, acreditarea programelor de studii nu este discutată în contextul asigurării externe a calității, dar este important de notat interdependența dintre acreditarea programelor de studii și acreditarea instituțională în sistemele de învățământ superior dezvoltate.

În multe sisteme, agenția de asigurare a calității realizează audituri periodice care informează procesele de acreditare - atât acreditarea programelor de studii, cât și acreditarea instituțională. Se întâmplă rareori ca auditul să conducă direct la revocarea sau pierderea acreditării instituționale. Cu toate acestea, în

²¹ *Id.* la 18.

contextul acreditării programelor de studii, acreditarea poate fi revocată atunci când instituția se află în imposibilitatea de a furniza dovezi cu privire la măsurile luate pentru îmbunătățirea neconformităților observate în timpul unui audit.

În concluzie, există mai multe abordări privind acreditarea programelor de studii și acreditarea instituțională în sectoarele de învățământ superior ale țărilor incluse în acest studiu, deoarece acreditarea se aplică atât instituțiilor de învățământ superior publice, cât și private.

În România, ARACIS oferă o abordare combinată de acreditare a programelor de studii și acreditare instituțională, atât pentru instituțiile de învățământ superior publice, cât și private. Consolidarea acestor procese de acreditare este foarte importantă. Un proces solid de acreditare instituțională ar conferi instituțiilor de învățământ superior dreptul de auto-acreditare a programelor de studii. O încredere mai mare în sistemul de asigurare a calității din România ar putea conduce de la acreditarea programelor de studii și acreditarea instituțională, exclusiv la acreditarea instituțională. Instituțiile de învățământ superior ar avea dreptul de a acredita propriile programe, iar ARACIS - în mod independent - ar putea evalua regulat instituțiile de învățământ superior prin intermediul unui panel de evaluatori care să includă angajatori, absolvenți și experți internaționali.

Polarități privind standardele - standarde minime și standarde pentru consolidare

Ultima pereche de polarități - explorată în contextul bunelor practici în asigurarea calității în sistemele europene - se referă la standarde. Pentru stabilirea unui sistem puternic de asigurare externă a calității este important ca părțile interesate să convină asupra unor standarde minime privind „sănătatea” organizațională a instituțiilor de învățământ superior, în vederea atingerii obiectivelor propuse. Acest acord este susținut în fața părților interesate, în special în fața agenției de asigurare a calității și a instituțiilor de învățământ superior dintr-o țară, fiind adaptat permanent *scopului* organizațiilor respective. „Adecvarea la scop” a fost identificată drept abordarea cheie utilizată pentru identificarea *calității* în învățământul superior.²² În consecință, rezultă că în *asigurarea* calității - ca proces - „adevarea la scop” este o prioritate care ghidează agenția de asigurare a calității și instituțiile de învățământ superior. Într-o abordare de tipul „adevare la scop”, o interpretare largă a *scopului* include misiunea, țintele, obiectivele și specificațiile, printre altele. „Adevare la scop” înseamnă că „o organizație are implementate proceduri adecvate pentru scopurile propuse, existând dovezi care să demonstreze că aceste proceduri duc în realitate la realizarea scopurilor propuse”.²³ În consecință, atunci când este stabilit scopul unei instituții de învățământ superior, este esențial să se stabilească standarde pentru a măsura dacă instituția de învățământ superior își atinge scopul propus.

Cercetările arată că există multiple abordări ale asigurării calității la nivel global.²⁴ În unele țări, în pofida mai multor abordări pentru conturarea sistemului de asigurare a calității, există o convergență spre un

²² Harvey, L., and Green, D. (1993). “Defining Quality,” *Assessment and Evaluation in Higher Education*, Vol. 18, Issue: 1, pp. 9-34.

²³ Utuka, G. (2013). “Quality Assurance in Higher Education: Comparative Analysis of Provisions and Practices in Ghana and New Zealand,” Wellington, New Zealand: Lambert Academic Publishing.

²⁴ Kis, V. (2005) “Quality Assurance in Tertiary Education: Current Practices in OECD Countries and a Literature Review on Potential Effects,” Paper prepared for the OECD Thematic Review of Tertiary Education. Paris, France: OCDE; Harvey, L., and Green, D. (1993), nota 22 *supra*

scop unic al asigurării calității. Această convergență este comună țărilor cu mecanisme slabe de asigurare a calității. Acest scop a fost identificat ca tratând asigurarea calității similar unui proces de inspecție, obligând instituțiile de învățământ superior să adere la standarde care se concentrează pe măsurarea și numărarea spațiilor fizice ca intrări/resurse de „calitate”. Exemple ale acestei abordări includ măsurarea suprafeței per student în metri pătrați sau numărul de laboratoare. Tabelul 2 prezintă caracteristicile comune ale sistemelor de asigurare a calității, accentuând caracteristici ale sistemelor citate deseori ca fiind exemple de sisteme „puternice” și „slabe” de asigurare a calității. În țările care încearcă să își consolideze sistemele de asigurare externă a calității, este important ca asigurarea calității să fie subiectivă, nuanțată, contextuală și permanent în evoluție. Această ultimă caracteristică este deosebit de importantă având în vedere dezbaterile privind evoluția viitoare a colegiilor și universităților.²⁵

Tabelul 2. Caracteristicile sistemelor de asigurare a calității

	SISTEME SLABE DE ASIGURARE A CALITĂȚII		SISTEME PUTERNICE DE ASIGURARE A CALITĂȚII
ASIGURAREA CALITĂȚII	Scop unic	→	Adecvare la scop
SCOPUL INSTITUȚIILOR DE ÎNVĂȚĂMÂNT SUPERIOR	Nu este luat în considerare	→	Utilizat pentru diferențierea instituțiilor de învățământ superior
CULTURA AGENȚIEI DE ASIGURARE A CALITĂȚII	Inspectorat	→	Evaluare colegială
INDICATORI	Obiectiv	→	Subiectiv
STANDARDE	Stabilite de agenția de asigurare a calității	→	Dezvoltate cu contribuția instituțiilor de învățământ superior
ACTIVITĂȚILE AGENȚIEI DE ASIGURARE A CALITĂȚII	Guvernul oferă contribuții	→	Agenția este independentă

Sursa: Autori ai Băncii Mondiale.

Dacă sistemul de asigurare a calității al unei țări este considerat eficace de către părțile interesate, atunci scopul sistemului de asigurare a calității și, eventual, scopul agenției de asigurare a calității, precum și al instituțiilor de învățământ superior trebuie să se schimbe - și să continue să se schimbe - cu condiția să fie create mecanisme pentru menținerea și sprijinirea calității.²⁶ În consecință, dacă scopul unei instituții evoluează, atunci și standardele ar trebui să evolueze.

Polaritățile care se concentrează pe standarde sunt foarte relevante în țările și economiile care au cunoscut o creștere rapidă a numărului de instituții de învățământ superior și de programe de învățământ

²⁵ Contributors. “Future Perfect: What Will Universities Look Like in 2030?” *Times Higher Education*, <https://www.timeshighereducation.com/features/what-will-universities-look-like-in-2030-future-perfect>. (consultat la 24 septembrie 2017).

²⁶ Girdwood, A., and Bramley, A. (1997). “Quality Assurance in Higher Education,” lucrare prezentată la Seminarul privind asigurarea calității al Consiliului Britanic, Regatul Unit.

superior. În aceste țări, asigurarea calității permite asigurarea faptului că nicio instituție și niciun program nu se află sub standardele minime. În alte țări, instituțiile de învățământ superior depășesc cu regularitate standardele minime. Sistemele mature de asigurare a calității au creat o cultură bazată pe consolidarea instituțiilor de învățământ superior (pentru a ajunge treptat la un nivel de excelență). În unele autoevaluări realizate de instituții de învățământ superior, au existat încercări de a induce în eroare echipele de evaluare, în loc să recunoască neconformitățile și să propună o strategie pentru abordarea acestor provocări. Aceste încercări reies dintr-o cultură a fricii în învățământul superior și dintr-o confuzie cognitivă în privința așteptărilor de la instituțiile de învățământ superior.

Având în vedere interdependența standardelor minime - care reies din scop - și a standardelor care au rolul de a consolida agențiile de asigurare a calității și instituțiile de învățământ superior, aceste două aspecte formează polaritățile emergente concentrate pe standarde.

Pe parcursul acestui studiu, pictograma va indica bunele practici în managementul polarităților în sistemele europene de asigurarea calității selectate.

Compararea practicilor de asigurare externă a calității în țările europene utilizând polaritățile

Această secțiune compară bunele practici de asigurare a calității în sistemele de învățământ superior selectate din Europa, cu accent pe practicile de asigurare externă a calității pe care ar trebui să le exploreze ARACIS. Comparațiile sunt prezentate în cadrul identificării practicilor care au reieșit din gestionarea polarităților de către agențiile de asigurare a calității în contextele specifice ale țărilor respective. Polaritățile incluse în această secțiune sunt asigurarea internă a calității și asigurarea externă a calității; asigurarea la nivelul programelor de studii și asigurarea instituțională; precum și standarde și consolidare. Sistemele și agențiile de asigurarea calității incluse în acest studiu au prezentat interes pentru ARACIS, fapt care a condus la selectarea acestora în scop informativ și comparativ. În plus față de cercetarea realizată prin analiza rapoartelor de autoevaluare ale agențiilor de asigurare a calității, precum și a rapoartelor de evaluare externă coordonate de ENQA, au fost realizate interviuri cu reprezentanții agențiilor de asigurare a calității incluse în acest studiu. Au fost realizate interviuri la fața locului cu reprezentanți ai următoarelor agenții de asigurare a calității (după cum se arată în Figura 3):

- **AQ Austria:** Agenția de Asigurare a Calității și Acreditării din Austria cu sediul în Viena, Austria;
- **AQU:** Agenția de Asigurare a Calității Universităților din Catalonia cu sediul în Barcelona, Spania;
- **NOKUT:** Agenția Norvegiană de Asigurare a Calității în Educație cu sediul în Oslo, Norvegia;
- **NVAO:** Organizația de Acreditare din Olanda și Flandra cu sediul în Haga, Olanda;
- **QQI:** Calitate și Calificări Irlanda cu sediul în Dublin, Irlanda;
- **UKA:** Autoritatea Suedeză pentru Învățământ Superior cu sediul în Stockholm, Suedia;

Au fost realizate interviuri virtuale cu reprezentanți ai următoarelor agenții:

- **ASIIN:** Agenția de Acreditare pentru Programe de Studii în domeniul Ingineriei, Științei Informației, Științelor Naturale și Matematicii cu sediul în Düsseldorf, Germania;
- **EVALAG:** Agenția de Evaluare Baden-Württemberg cu sediul în Mannheim, Germania;

Figura 3. Agențiile de asigurare a calității analizate și comparate în acest studiu

Practici în managementul polarităților

Asigurarea internă a calității și asigurarea externă a calității

În mai multe dintre sistemele incluse în acest studiu au fost observate practici cheie care se concentrează pe dinamica dintre asigurarea internă a calității și asigurarea externă a calității.

În multe țări europene, instituțiile de învățământ superior au stabilit proceduri pentru evaluarea activităților proprii. Aceste proceduri sunt denumite colectiv ca asigurare internă a calității. Din diferite motive, agențiile de asigurare a calității trebuie să stabilească, de asemenea, proceduri pentru evaluarea internă a calității propriilor activități. Un raționament important pentru asigurarea internă a calității agențiilor de asigurare a calității face referire la conceptul de „auditare a auditorului”, analog modelului de „formare de formatori” din cadrele organizaționale.

Ca parte din evaluarea externă a agențiilor de asigurare a calității din Europa realizată de ENQA, agențiile elaborează un raport de autoevaluare: o componentă cheie a procesului de asigurare internă a calității agenției de asigurare a calității. Cu excepția agenției de asigurare a calității în învățământul superior din Suedia - UKA - toate celelalte agenții de asigurare a calității incluse în acest studiu au participat recent la

o evaluare ENQA sau participă în prezent la o astfel de analiză. În acest moment, UKA este membru afiliat al ENQA.

Rezumatul secțiunii

 Dincolo de procesul formal de asigurare internă și externă a calității, există un factor cheie identificat în literatura de specialitate privind asigurarea calității care permite funcționarea fiabilă a sistemelor mature de asigurare a calității: încrederea.

 Încrederea între agenție și ÎS este necesară, dar există contexte în care lipsa încrederii amenință procesul de asigurare externă a calității.

 În unele țări, ÎS au dreptul de a opta pentru procese de asigurare externă a calității administrate de o agenție de asigurare a calității din străinătate, evitând efectiv agenția națională de asigurare a calității.

În ceea ce privește procesul de evaluare externă, AQU este prima agenție de asigurare a calității din Europa care a participat la trei evaluări ENQA, calitatea de membru fiind (re-) confirmată de fiecare dată. Evaluarea coordonată de ENQA este un proces standard pentru agențiile de asigurare a calității membre ENQA. NOKUT și NVAO sunt două agenții care au implementate proceduri pentru asigurarea internă a calității agenției, în plus față de analiza coordonată de ENQA. Ambele agenții includ consultări cu părțile interesate în procesele lor de asigurare internă a calității.

„Încrederea” în asigurarea externă a calității

Dincolo de procesul formal de asigurare internă și externă a calității, există un factor cheie identificat în literatura de specialitate privind asigurarea calității care permite funcționarea fiabilă a sistemelor mature de asigurare a calității: încrederea. În majoritatea contextelor, atunci când rezultatele unui proces sunt reciproc avantajoase pentru părțile interesate, încrederea este o condiție prealabilă de asigurare a faptului că măsurile luate pentru obținerea rezultatelor au fost realizate echitabil. În contextele în care este clar că rezultatele nu sunt garantate ca fiind reciproc avantajoase pentru părțile interesate, încrederea este de asemenea necesară, atât ca o condiție prealabilă pentru proces, cât și după ce rezultatele sunt cunoscute părților interesate.

Norvegia

În contextul asigurării externe a calității și al nevoii de încredere atunci când nu este clar dacă rezultatele vor fi reciproc avantajoase pentru părțile interesate, reformele structurale în curs din sectorul învățământului superior din Norvegia sunt deosebit de importante. Aceste reforme nu sunt clar legate de rezultatele proceselor de asigurare externă a calității și sunt determinate de distribuția geografică a instituțiilor de învățământ superior din Norvegia, în special a instituțiilor de învățământ superior din zonele rurale; totuși, aceste reforme duc la implicații semnificative pentru calitatea învățământului superior. Reformele se concentrează pe fuziunile dintre instituțiile de învățământ superior din Norvegia,

NOKUT

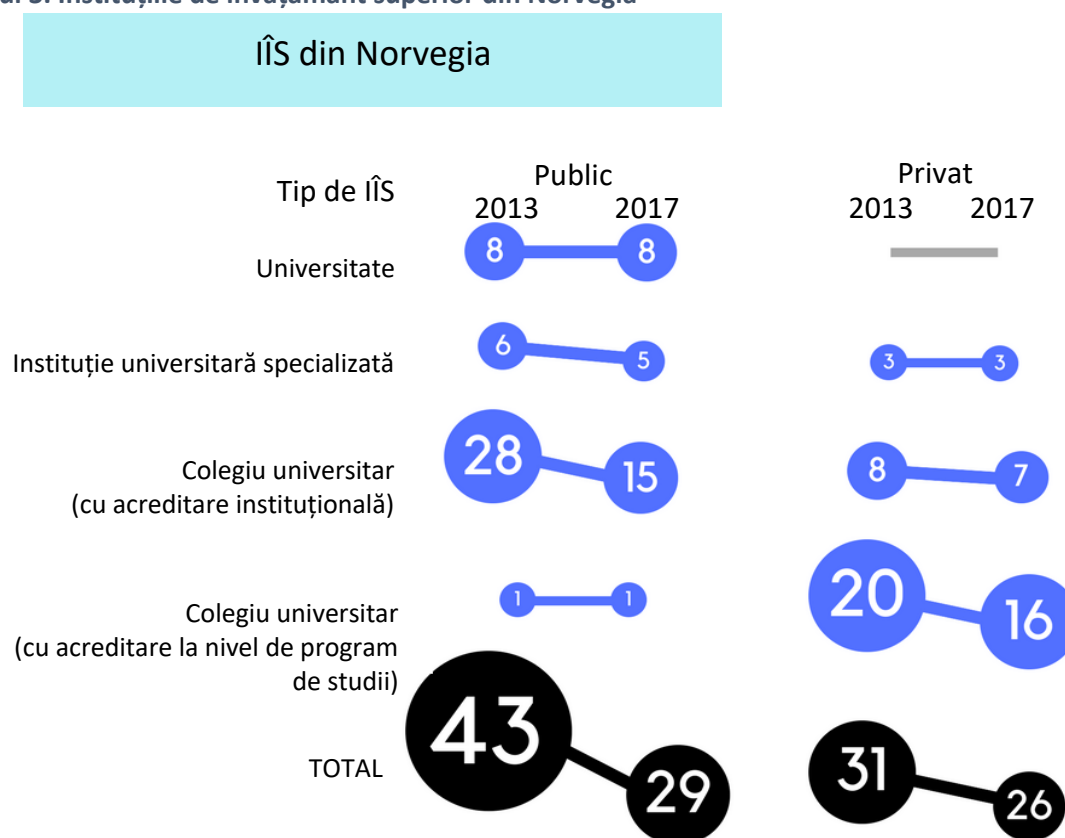
Legea universităților și colegiilor universitare a stabilit înființarea Agenției Norvegiene de Asigurare a Calității în Educație (NOKUT) în 2002. NOKUT a început să funcționeze de la 1 ianuarie 2003. NOKUT nu face parte din structura guvernamentală și acționează independent în interiorul cadrului legislativ și reglementărilor ministeriale existente.

Sursa: NOKUT (2017). „ENQA Review of NOKUT, Self-Assessment Report”, November 2017. Oslo, Norway.

în special pe fuziunile dintre universități și colegii universitare. Statutul universităților le conferă drept deplin de auto-acreditare a programelor de studii la toate nivelurile, inclusiv pentru programe doctorale. Statutul colegiilor universitare le conferă drept deplin de auto-acreditare doar la nivelul programelor de licență.²⁷ Acreditarea este discutată în secțiunea următoare în contextul polarităților reieșite din asigurarea programelor de studii și asigurarea instituțională.

În 2013, guvernul norvegian a implementat reforme structurale care au condus la o serie de fuziuni și de preluări în sectorul învățământului superior.²⁸ La sfârșitul anului 2012, NOKUT a raportat existența a 79 de instituții de învățământ superior (Tabelul 3). În 2017, acest număr a scăzut la 55 de instituții de învățământ superior. O nouă scădere a numărului de instituții de învățământ superior este preconizată în anii următori, având în vedere urmărirea obiectivului de concentrare a resurselor într-un număr mai mic de instituții de învățământ superior, dar mai puternice. Cu toate acestea, fuziunile instituțiilor de învățământ superior din Norvegia nu reprezintă o evoluție recentă. Sectorul învățământului superior din Norvegia a experimentat un val mai intens de fuziuni la începutul anilor 1990, când 98 de colegii au fost consolidate în 26 de colegii universitare de stat.²⁹

Tabelul 3. Instituțiile de învățământ superior din Norvegia

Sursa: NOKUT (2017), ENQA Review of NOKUT, Self-Assessment Report

²⁷ Colegiile universitare care oferă programe de doctorat acreditate de NOKUT pot acredita și programe de masterat în cadrul domeniilor de doctorat.

²⁸ NOKUT (2017). "ENQA Review of NOKUT, Self-Assessment Report," November 2017. Oslo, Norway.

²⁹ Kyvik, S. and B. Stensaker (2013). "Factors Affecting the Decision to Merge: The Case of Strategic Mergers in Norwegian Higher Education," Tertiary Education and Management, Vol. 19, No. 4, pp. 323-337.

În contextul oricărei țări, acest proces de consolidare reprezintă o provocare. Conștientizând implicațiile mai largi care rezultă din analizele și evaluările rapoartelor de autoevaluare realizate ca parte a proceselor interne de asigurare a calității, la nivel global instituțiile de învățământ superior sunt tentate să inducă în eroare echipele de evaluare, în loc să recunoască neconformitățile în contextul unor posibile reforme structurale în învățământul superior. Din perspectiva instituțiilor de învățământ superior, această situație generează unul dintre costurile de supraviețuire. Aceste tentative de a induce în eroare echipele de evaluare se nasc dintr-o cultură a fricii în învățământul superior și dintr-o confuzie cognitivă în privința așteptărilor de la instituțiile de învățământ superior. În multe țări, asigurarea calității sancționează neconformitățile observate în timpul proceselor de asigurare externă a calității, în loc să recompenseze și să încurajeze consolidarea instituțiilor de învățământ superior.

Este important de observat că, în pofida implicațiilor pentru calitate rezultate din reformele structurale ale învățământului superior din Norvegia, fuziunile transsectoriale - de exemplu între universități și colegii universitare - nu sunt supuse proceselor de asigurare externă a calității ale NOKUT. Fuziunile transsectoriale continuă să fie interzise în mai multe țări europene, inclusiv în Olanda și în Germania. Un motiv deseori invocat pentru această interdicție face referire la percepția potrivit căreia fuziunile și preluările reprezintă o „scurtătură” spre calitate în învățământul superior.³⁰

În Norvegia, fuziunile și preluările nu reprezintă abordări calitative ale asigurării externe a calității, de exemplu pentru colegiile universitare care obțin statutul de universitate prin intermediar. Cu toate acestea, există o abordare bazată pe performanță care permite colegiilor universitare să devină universități. Sistemul de învățământ superior din Norvegia permite instituțiilor de învățământ superior să solicite acreditarea instituțională - pentru a deveni fie universitate, fie instituție universitară specializată - prin transmiterea aplicației în vederea acreditării către NOKUT. Această practică va fi discutată în detaliu în secțiunea privind polaritățile care emerg din asigurarea la nivelul programelor de studii și asigurarea instituțională.

În România, fuziunile între universități sunt rare. Singurul exemplu este Universitatea de Nord din Baia Mare, care a fuzionat cu Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca în anul universitar 2012-2013. Principalul motiv al fuziunii a fost insecuritatea financiară a instituției de învățământ superior mai mici - Universitatea de Nord din Baia Mare. Fuziunile între universități de nivel înalt ar consolida însă sistemul de învățământ superior. Aceste tipuri de fuziuni ar putea reduce dublarea programelor de studii, crea sinergii și soluționa problema declinului demografic. În plus, în România, acest tip de fuziune ar putea aduce beneficii financiare pentru instituții datorită finanțării per-capita, care favorizează instituțiile de învățământ superior mai mari, în funcție de numărul de studenți înmatriculați și ar putea îmbunătăți calitatea instituțiilor de învățământ superior.

³⁰ Skodvin, O. (2014) “Merger as an Instrument to Achieve Quality in Higher Education – Rhetoric or Reality?” Paper Presented in Track 1 at the EAIR 36th Annual Forum in Essen, Germany.

Evitarea procedurilor agenției naționale de asigurare a calității

Încrederea între agenție și instituțiile de învățământ superior este necesară, dar există contexte în care lipsa de încredere amenință procesul de asigurare externă a calității. Agenția de asigurare a calității și instituțiile de învățământ superior pot să ia măsuri care, în anumite cazuri, protejează instituțiile respective și sectorul de învățământ superior.

În plus față de lipsa de încredere dintre agenție și instituțiile de învățământ superior, o instituție de învățământ superior poate opta pentru procese de asigurare externă a calității realizate de o agenție de asigurare a calității din străinătate, atunci când acest lucru este permis de cadrul legislativ. De exemplu, cadrele legislative din Austria, Germania, Irlanda, Olanda și România permit instituțiilor de învățământ superior să evite activitățile de asigurare externă a calității ale agențiilor naționale. În textele legislative există diferențe cu privire la această opțiune, dar o recomandare comună este acordarea dreptului de a realiza proceduri de asigurare externă a calității oricărei agenții de asigurare a calității înregistrată în EQAR (fără limitarea numărului de cazuri în care agenția națională poate fi evitată) sau oricărei agenții recunoscute la nivel internațional. Legea privind asigurarea calității în învățământul superior din Austria include ambele prevederi, respectiv faptul că asigurarea instituțională (auditul) a instituțiilor de învățământ superior poate fi realizată de „[...] o agenție de asigurare a calității înregistrată în [...] (EQAR) sau de o altă agenție independentă de asigurare a calității recunoscută la nivel internațional”.³¹ În acest context, legea privind asigurarea calității din Austria limitează capacitatea agenției de asigurare a calității de a gestiona polaritățile privind asigurarea internă și externă a calității din cauza capacității altor agenții de a realiza procedurile de asigurare a calității pentru instituțiile de învățământ superior din Austria.

AQ Austria

AQ Austria este o agenție de asigurare a calității care funcționează în Austria și în alte țări din Spațiul European al Învățământului Superior (EHEA). Agenția și-a asumat angajamentul de a servi binele comun și se bazează pe valorile EHEA, în special autonomia și diversitatea ÎÎS și asigurarea independentă a calității. Agenția se consideră un centru de competență pentru aspecte privind asigurarea și consolidarea calității și o forță motrică a evoluției asigurării calității.

Sursa: AQ Austria, Despre agenție

În contextul în care cadrul legislativ permite unei instituții de învățământ superior să evite agenția națională pentru procedurile de asigurare externă a calității și să opteze pentru o agenție din străinătate, uneori chiar și în cazul unui sistem național puternic de asigurare a calității, instituțiile de învățământ superior ar putea să prefere marca „internațională” a unor agenții de asigurare a calității. Agențiile de asigurare a calității care se bucură de o reputație mai bună ca urmare a activității de marketing sau a limbii utilizate în evaluare, de exemplu engleza, pot fi contractate de instituții de învățământ superior din țările care permit evitarea agenției naționale de asigurare a calității în favoarea unei agenții din străinătate.

Un alt motiv comun pentru care o instituție de învățământ superior evită agenția națională de asigurare a calității este centrat pe anumite practici de asigurare a calității ale instituțiilor de învățământ superior considerate neconforme în baza recomandărilor naționale. În cazul în care conducerea unei instituții de învățământ superior suspectează că practicile de asigurare a calității ale instituției nu respectă cerințele legale sau recomandările europene, este posibil ca instituția de învățământ superior să evite agenția națională de asigurare a calității pentru ca procedura de asigurare externă a calității să fie realizată de o agenție din străinătate. În acest caz, instituția de învățământ superior poate opta pentru realizarea

³¹ Federal Ministry of Science, Research, and Economy (2014). “Act on Quality Assurance in Higher Education (HS-QSG)”, Viena, Austria.

procedurii de asigurare a calității de către o agenție cu istoric în evaluări externe care favorizează pe nedrept instituțiile de învățământ superior. Evitarea unei agenții naționale de asigurare a calității în acest context conduce la rezultate negative datorită incapacității instituției de învățământ superior de a se concentra adecvat pe unul dintre poli – asigurarea internă a calității - ceea ce influențează negativ managementul polarităților în asigurarea calității la nivelul instituției de învățământ superior.

Există situații clare în care agenția națională de asigurare a calității este evitată pentru a asigura integritatea procedurii de asigurare externă a calității ca bună practică. O astfel de situație apare atunci când agenția națională de asigurare a calității a contribuit la elaborarea sistemului de asigurare internă a calității al unei instituții de învățământ superior. Legislația privind asigurarea calității din Austria include prevederi care abordează acest conflict - o prevedere care ar trebui inclusă și în legislația țărilor care conduc procese de reformă legislativă privind asigurarea calității în învățământul superior.

Încrederea în sectoarele de învățământ superior are, de asemenea, legătură cu influența instituțiilor de învățământ superior. În majoritatea țărilor, există deseori una sau mai multe instituții de învățământ superior care dețin o influență semnificativă ca urmare a mai multor factori: poziția în clasamente internaționale, numărul de studenți înmatriculați, moștenirea istorică și „prestigiul”, printre altele. Ca urmare, instituțiile de învățământ superior mai mici sau mai puțin prestigioase pot fi dezavantajate în sectoare de învățământ superior în care instituțiile mari au o influență semnificativă. Implementarea unor bune practici în asigurarea externă a calității atenuează influența instituțiilor mari, asigurând că toate instituțiile de învățământ superior sunt evaluate echitabil de experți. Unul dintre standardele ESG se referă la publicarea rapoartelor elaborate de experți, inclusiv a oricărei decizii formale luate de agenție pe baza acestor rapoarte.

Cadrul legislativ din România permite instituțiilor de învățământ superior să evite procedurile de asigurare externă a calității ale ARACIS. Legea Educației Naționale nr. 1/2011 include prevederi care permit realizarea activităților de asigurare externă a calității de către ARACIS sau de către orice altă agenție națională sau internațională de asigurare a calității înregistrată în EQAR. Cu toate acestea, în România sunt puține exemple de instituții de învățământ superior care au evitat procedurile agenției naționale de asigurare a calității.

Irlanda

Publicarea rapoartelor este o bună practică și oferă o oportunitate prin care diferite instituții de învățământ superior pot analiza dacă instituțiile similare sunt evaluate după standarde similare (cu condiția ca instituțiile să fie comparabile/diferențiate în funcție de scop în sectorul de învățământ superior din țara respectivă). Impactul publicării rapoartelor experților este limitat în funcție de măsura în care evaluatorii critică în egală măsură instituțiile de învățământ superior mari și mici. De exemplu, Trinity College este cea mai veche universitate din Irlanda și se situează în topul universităților de cercetare la nivel global. În raportul de evaluare elaborat în iunie 2012, în cadrul procesului de asigurare externă a calității în Irlanda, agenția de asigurare a calității a afirmat că „domeniile de cercetare și/sau centrele de excelență ale Trinity au fost „autoproclamate” sau clasificarea acestora s-a bazat pe

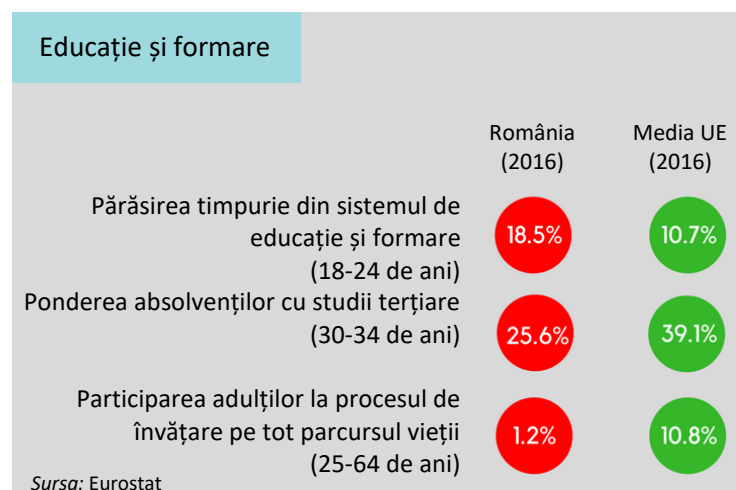
„convingerea generală”.³² Acest comentariu reprezintă o condamnare puternică a unei instituții de învățământ superior care a produs aproximativ 25% dintre absolvenții de programe doctorale din Irlanda.

În contextul utilizării mecanismelor de asigurare a calității pentru îmbunătățire la Trinity College, echipa de evaluare a mai afirmat că dacă Trinity College dorește să își mențină statutul în cercetare și predare:

„[...] trebuie să adopte o abordare mai proactivă și mai orientată spre exterior. Trebuie să învețe din bunele practici adoptate de instituții similare la nivel național și internațional și de la părțile interesate externe. Dacă dorește să rămână competitivă cu *instituții similare* [sublinierea noastră], trebuie să reflecteze și să modernizeze structurile de guvernare și de management”.³³

Instituțiile de învățământ superior de toate mărimile - și cu influență mai mare sau mai mică - trebuie să fie asigurate că indiferent de agenția de asigurare a calității care realizează procedura de asigurare a calității, în special atunci când există opțiunea de evitare a agenției naționale, standardele și cadrele utilizate în cadrul procedurii se aplică uniform la nivelul tuturor instituțiilor.

Crearea unei abordări integrate a asigurării externe a calității

În Europa există mai multe organisme și angajamente în diferite sectoare care deseori creează o povară administrativă privind monitorizarea și evaluarea. În contextul educației există obiective specifice privind educația și formarea pentru UE 2020 legate de reducerea părăsirii timpurii a școlii, precum și creșterea ponderii absolvenților cu studii terțiare din categoria de vârstă 30-34 de ani și a adulților care participă la învățarea pe tot parcursul vieții. Există, de asemenea, și Cadrul European al

Calificărilor (EQF). În majoritatea țărilor europene, mai multe agenții sunt responsabile pentru fiecare tip de angajamente, în special în contextul raportării progresului în vederea alinierii cadrelor naționale și europene.

³² IUQB (2012). “IRIU Report, Institutional Review of Trinity College Dublin,” Institutional Review of Irish Universities. Dublin, Irland: Irish Universities Quality Board, pp. 16; QQI a fost înființată în noiembrie 2012, înlocuind/integrând FETAC (Consiliul pentru Recunoașterea Educației și Formării Continue), HETAC (Consiliul pentru Recunoașterea Învățământului Superior și a Formării Continue) și Autoritatea Națională pentru Calificări din Irlanda. QQI a preluat și funcțiile IUQB (Consiliul pentru Calitatea Universităților din Irlanda).

³³ *Id.* la 35.

Structura de asigurare a calității din Irlanda oferă bune practici privind valorificarea unei oportunități de reformă sistemică în educație pentru centralizarea monitorizării și evaluării principalelor aspecte de asigurare a calității. Pe parcursul evaluărilor instituționale ale instituțiilor de învățământ superior din Irlanda, agenția a elaborat rapoarte privind gradul de conștientizare și părerea fiecărei instituții în legătură cu utilizarea Cadrului Național al Calificărilor (NFQ) ca referință externă pentru standardele de program. Această practică a continuat, deși au avut loc reforme instituționale la nivelul agențiilor de asigurare a calității din Irlanda după inițierea acestor referiri la NFQ. Reformele din sectorul de învățământ superior din Irlanda din 2012 au fost determinate de nevoia de a integra funcțiile mai multor agenții de asigurare a calității. Mai exact, a exista dorința de a avea atât cadrul național al calificărilor, cât și agenția de asigurare a calității în cadrul unei singure agenții.

QQI

QQI, agenția de asigurare a calității din Irlanda, integrează activitățile a patru agenții anterioare:

FETAC: Consiliul pentru Recunoașterea Educației și Formării Continue

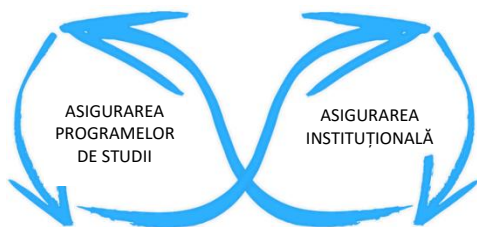
HETAC: Consiliul pentru Recunoașterea Învățământului Superior și a Formării Continue

IUQB: Consiliul pentru Calitatea Universităților din Irlanda

NQAI: Autoritatea Națională pentru Calificări din Irlanda

În contextul unei bune gestionări a polarităților privind asigurarea internă și externă a calității în Irlanda după înființarea QQI, există și o bună gestionare a polarităților privind cadrul național al calificărilor și asigurarea calității. Presiunea pentru o abordare integrată în sectorul de învățământ superior din Irlanda a contribuit la o presiune similară la nivelul educației și formării post-liceale, inclusiv la nivelul învățământului profesional și tehnic (VET). QQI se concentrează pe rafinarea acestei abordări integrate pentru a rămâne adecvată scopului în învățământul superior (și prin extensie în învățământul post-liceal), dar și fiecărei instituții de învățământ superior.

Asigurarea programelor de studii și asigurare instituțională

În tranziția la tipurile de abordări în asigurarea calității utilizate în sistemele și agențiile incluse în acest studiu, această secțiune se va concentra pe polaritățile emergente în asigurarea calității - respectiv asigurarea programelor de studii și asigurarea instituțională. Cuvântul *asigurare* în acest context include cele trei abordări principale recunoscute în asigurarea calității:

acreditare, evaluare și audit.³⁴ *Analiza*, un alt termen utilizat pentru a descrie anumite procese de asigurare a calității, include evaluarea și auditul. Acreditarea și evaluarea se concentrează pe monitorizarea calității predării și învățării. Auditul se referă la procedurile și la activitățile unei instituții de învățământ superior realizate pentru îndeplinirea scopului.

³⁴ Kis, V., nota 24 *supra*.

Acest studiu nu identifică bune practici specifice tuturor sistemelor examinate cu privire la adecvarea abordărilor de asigurare a programelor de studii, asigurare instituțională sau o combinație a ambelor aspecte. Mai degrabă, profilul fiecărei țări sau al fiecărui sistem și cadrul legislativ aplicabil contribuie la determinarea abordării (sau abordărilor) care poate servi drept ghid pentru gestionarea polarităților în asigurarea programelor de studii și asigurarea instituțională pentru ARACIS.

Dimensiunea sectorului de învățământ superior dintr-o țară - inclusiv, dar fără a se limita la numărul de studenți înmatriculați, numărul de programe de studii și numărul de instituții de învățământ superior - reprezintă un factor cheie care determină dacă se utilizează asigurarea programelor de studii, asigurarea instituțională sau o combinație a acestor două abordări. Capacitatea unei agenții de asigurare a calității de a realiza proceduri de asigurare a calității reiese din cadrul legislativ care reglementează activitățile de învățământ superior și/sau de asigurare a calității. În acest context, dimensiunea se poate referi la numărul de instituții de învățământ superior și la numărul de programe de studii asigurate - fie pentru prima dată, fie ca parte a unei proceduri de asigurare a calității realizate periodic.

Asigurarea programelor de studii și asigurarea instituțională: acreditare, audit și evaluare

În țările în care există sisteme puternice de asigurare a calității, există o noțiune larg răspândită în sectorul de învățământ superior potrivit căreia instituțiile de învățământ superior sunt responsabile pentru calitatea programelor de studii oferite. În aceste contexte, agenția de asigurare a calității realizează activități de asigurare instituțională. Aceste activități includ acreditarea *ex ante* - începerea funcționării unei instituții de învățământ superior, care îi permite să ofere programe de studii - sau acreditarea *ex post* - reînnoirea autorizației unei instituții de învățământ superior (cunoscută și sub denumirea de *reacreditare*) pentru a continua să ofere programe de studii. Acreditarea instituțională a unei instituții de învățământ superior îi conferă dreptul din partea agenției de asigurare a calității de a auto-acredita programe de studii, evidențiind polaritățile dintre asigurarea programelor de studii și asigurarea instituțională în contextul acreditării.

Asigurarea instituțională (acreditarea) *ex ante* este mai puțin frecventă în țările cu un sistem de asigurare a calității consolidat, deoarece sunt puține situații în care să se înființeze instituții de învățământ superior sau să extindă sectorul de învățământ superior. Cu toate acestea, asigurarea programelor de studii (acreditarea) *ex ante* are loc frecvent în multe sisteme de învățământ superior atunci când cadrul legislativ impune agenției de asigurare a calității să fie responsabilă cu acreditarea programelor de studii. În cazul în care agenția de asigurare a calității nu este responsabilă de acreditarea programelor de studii conform normelor legislative din țara respectivă, instituția de învățământ superior are drept de auto-acreditare a

Rezumatul secțiunii

- Dimensiunea sectorului de învățământ superior dintr-o țară reprezintă un factor cheie care determină dacă se utilizează asigurarea programelor de studii, asigurarea instituțională sau o combinație a acestor două abordări.
- În țările în care există sisteme puternice de asigurare a calității există o noțiune larg răspândită în sectorul de învățământ superior potrivit căreia ÎIS sunt responsabile pentru calitatea programelor de studii oferite.
- În Irlanda și Norvegia există un control strict al termenilor cheie utilizați în învățământul superior, limitând posibilitatea unei instituții de a funcționa fără parcurgerea unei proceduri de asigurare a calității.
- Unele agenții de asigurare a calității au dreptul de a emite autorizații de funcționare pentru ÎIS și de a revoca a acestor autorizații.
- Sistemele puternice de asigurare a calității evoluează în timp, în funcție de nevoile și cerințele sectorului de învățământ superior, ale ÎIS și ale altor părți interesate.

programelor de studii, iar agenția furnizează asigurarea (evaluarea) programelor de studii. După cum s-a menționat anterior, asigurarea calității poate include atât audituri, cât și evaluări.

Existența unei alte dimensiuni - tipul de instituție de învățământ superior - este un element important în discuția privind asigurarea programelor de studii și asigurarea instituțională. În unele dintre țările incluse în acest studiu, agenția de asigurare a calității realizează asigurarea programelor de studii sau asigurarea instituțională în funcție de tipul instituției de învățământ superior. În anumite contexte, agenția de asigurare a calității realizează activități de asigurare a programelor de studii doar pentru instituțiile de învățământ superior private, în timp ce realizează activități instituționale pentru instituțiile de învățământ superior publice. În mod similar, în anumite contexte, tipurile de instituții de învățământ superior posibile sunt publice și private. În alte sisteme există mai multe tipuri de instituții de învățământ superior inclusiv universități, colegii universitare și instituții de învățământ superior cu „alt” statut.

Capacitatea agențiilor de asigurare a calității de a realiza activități de asigurare a calității reprezintă o preocupare practică. Numărul programelor de studii și numărul instituțiilor de învățământ superior din sectorul de învățământ superior sunt doi factori cheie care determină capacitatea unei agenții de asigurare a calității de a realiza activitățile de asigurare a calității eficace. În sistemele caracterizate de un număr relativ mic de instituții de învățământ superior, agențiile de asigurare a calității pot realiza atât activități de asigurare a programelor de studii, *cât și* activități de asigurare instituțională. În sistemele caracterizate de un număr relativ mare de instituții de învățământ superior, pentru agenția de asigurare a calității devine o provocare să realizeze constant activități de asigurare de calitate, având în vedere cerințele privind personalul agențiilor. În acest sens, Irlanda și Norvegia oferă bune practici similare, care permit agențiilor de asigurare a calității respective să gestioneze cererile de asigurare a calității. Ambele țări utilizează aceeași practică, aceea de a impune restricții cu privire la utilizarea de termeni cheie în învățământul superior.

În Irlanda există practica de a impune restricții stricte cu privire la utilizarea termenului de *universitate*. În Irlanda există șapte universități și, deși există și alte instituții de învățământ superior, denumirile acestora nu conțin termenul *universitate*. Aceste alte instituții includ (13) institute de tehnologie, precum și colegii private. QQI - agenția de asigurare a calității - realizează atât asigurarea programelor de studii, cât și asigurarea instituțională. Activitățile de asigurare a calității includ acreditarea și evaluarea. Este important de observat însă că realizarea evaluărilor programelor de studii sau a evaluărilor instituționale de către QQI depinde de statutul instituției. QQI evaluează/acreditează programele de studii oferite de instituțiile private. Instituțiile publice din Irlanda - atât universitățile, cât și institutele - au propriul proces de acreditare a programelor de studii. Ambele categorii de instituții de învățământ superior au dreptul de auto-acreditare, acordat prin lege. Dreptul de auto-acreditare al institutelor este limitat comparativ cu cel al universităților. De asemenea, QQI realizează acreditarea programelor în cadrul sistemului de învățământ profesional.

Colegiile private din Irlanda nu sunt obligate să obțină asigurarea (acreditarea) programelor de studii sau asigurarea (acreditarea) instituțională din partea QQI sau a altui organism de asigurare a calității. În Irlanda, o instituție poate să funcționeze și să ofere cursuri cât timp nu utilizează denumirea de *universitate*. Pentru colegiile private din Irlanda, acreditarea programelor de studii se concentrează pe îndeplinirea unor standarde prestabilite.

În Norvegia există practica potrivit căreia termenul de *învățământ superior* este protejat prin lege. În consecință, furnizorii de educație neacreditați nu pot pretinde că sunt instituții de învățământ superior fără a obține acreditarea de la NOKUT pentru inițierea programelor de studii. Instituțiile de învățământ superior din Norvegia fără acreditare instituțională pot solicita recunoașterea programelor de studii de către NOKUT. Aceste programe trebuie să conducă cel puțin la obținerea a diplomei de licență. Sectorul de învățământ superior din Norvegia include niveluri (sau grade) de acreditare conform statutului sau categoriei instituțiilor de învățământ superior. În Norvegia există patru categorii de instituții de învățământ superior³⁵:

- Universități: au dreptul de auto-acreditare *la toate nivelurile* (inclusiv programe doctorale);
- Instituții universitare specializate: au dreptul de auto-acreditare *la toate nivelurile în cadrul domeniilor de doctorat acreditate*;
- Colegii universitare: au dreptul de auto-acreditare la nivelul programelor de licență. Dacă un colegiu universitar desfășoară programe doctorale acreditate de NOKUT, atunci are dreptul de auto-acreditare la nivelul programelor de masterat *în cadrul domeniilor de doctorat acreditate*; și
- Colegii universitare (fără acreditare instituțională): NOKUT trebuie să acrediteze toate procesele educaționale.

Prin urmare, instituțiile de învățământ superior care nu au dreptul de auto-acreditare a programelor de studii trebuie să obțină acreditarea acestor programe de la NOKUT. Figura 4 ajută la clarificarea contextului de acreditare în Norvegia.

Figura 4. Dreptul de acreditare al instituțiilor de învățământ superior în sectorul de învățământ superior din Norvegia

Dreptul de auto-acreditare în Norvegia

Drepturi de auto-acreditare	Universitate	Instituție universitară specializată	Colegiu universitar	Colegiu universitar (fără acreditare)
Programe de studii de ciclul I (licență)	Verde	Verde	Verde	Roșu
Programe de studii de ciclul II (master)	Verde	Portocaliu	Portocaliu	Roșu
Programe de studii de ciclul III (doctorat)	Verde	Portocaliu	Portocaliu	Roșu

Sursa: NOKUT (2017). „NOKUT (2017). „ENQA Review of NOKUT, Self-Assessment Report”, Oslo, Norway.

Observație: Verde indică drept deplin de auto-acreditare; portocaliu indică drept deplin de auto-acreditare în domeniile de doctorat; iar roșu indică absența dreptului de auto-acreditare.

În contextul asigurării programelor de studii și asigurării instituționale, există o bună practică privind dreptul de acreditare al instituțiilor de învățământ superior din Irlanda și Norvegia, care le permite

³⁵ NOKUT (2017), nota 28 *supra*.

agențiilor responsabile de asigurarea calității să gestioneze polaritățile. Această practică este centrată pe stabilitatea QQI și NOKUT. Aceste agenții aplică proceduri de asigurare instituțională (audit) indiferent de statutul de acreditare al instituțiilor de învățământ superior, adică indiferent dacă instituția este o universitate în contextul ambelor țări sau alt tip de instituție de învățământ superior care beneficiază de drept parțial de auto-acreditare. Cu alte cuvinte, agențiile de asigurare a calității din Irlanda și Norvegia pot audita instituțiile indiferent de statutul/categoria instituției. Asigurarea instituțională (auditul) se realizează în cicluri de șapte ani. Perioada curentă de revizuire este 2017-2023. În Norvegia, această asigurare nu este limitată în timp, permițând NOKUT să realizeze proceduri de asigurare instituțională (audit) aleatorii.

În Olanda, NVAO oferă un contrast interesant de practici privind polaritățile în asigurarea programelor de studii și asigurarea instituțională. NVAO analizează diferite opțiuni pentru reducerea poverii administrative a activităților de asigurare a calității. Drept urmare, una dintre opțiunile luate în considerare se aplică instituțiilor de învățământ superior care parcurg cu succes două runde de asigurare instituțională (audit): NVAO explorează posibilitatea de diminuare rolului agenției în soluționarea cererilor de asigurare (acreditare) a programelor de studii pentru aceste instituții de învățământ superior.³⁶ Dacă această abordare va fi adoptată, NVAO va continua să realizeze verificări ale calității rapoartelor și documentelor instituțiilor de învățământ superior. Dacă NVAO nu va constata abateri, va aviza procedura simplificată pentru instituțiile de învățământ superior.³⁷

În Irlanda, trebuie remarcat faptul că, deși universitățile irlandeze au drept de auto-acreditare acordat prin lege, QQI are competența de a revizui aceste drepturi în contextul asigurării calității. De exemplu, în trecut, a existat o recomandare de revizuire a Memorandumului de înțelegere care reglementează relația dintre universități și colegii (partener). De asemenea, a fost propus și ca entitățile implicate în Memorandumul de înțelegere să analizeze oportunitatea renegocierii și revizuirii termenilor pentru a reflecta schimbările relevante din sectorul învățământului superior din Irlanda începute în 2007. QQI a realizat o revizuire a proceselor de asigurare a calității și aranjamentelor de guvernanță dintre universități și colegii partenere. Universitățile din Irlanda pot realiza revizuirea relației pe care o au cu colegiile partenere sau pot solicita QQI să realizeze o astfel de revizuire. Pe parcursul evaluărilor periodice ale universităților, QQI examinează modul în care universitățile gestionează procesele de asigurare a calității cu colegiile partenere. Prin urmare, timpul este un factor determinant care stabilește momentul *când* QQI examinează procesele de asigurare a calității ale universităților sau când o universitate examinează singură relația cu un colegiu partener.

În Norvegia, NOKUT este autorizată să conducă un proces de asigurare instituțională (audit) pentru **toate** instituțiile de învățământ superior, inclusiv pentru cele acreditate instituțional (cu drept deplin de auto-acreditare) și pentru cele care oferă doar programe de studiu acreditate (cu drept parțial de auto-acreditare).³⁸ Dacă un proces de asigurare instituțională (audit) relevă deficiențe în modul în care instituția de învățământ superior furnizează un program de studiu, NOKUT își rezervă dreptul de a superviza programul sau instituția de învățământ superior pe baza criteriilor relevante pentru acreditare.³⁹ O

³⁶ NVAO (2016). "ENQA Review 2017, Self-Assessment Report," the Hague, Netherlands.

³⁷ *Id.*

³⁸ NOKUT (2017), nota 28 *supra*.

³⁹ *Id.*

instituție de învățământ superior cu drept (deplin) de auto-acreditare care nu realizează activități interne de asigurare a calității pierde capacitatea de a auto-acredita noi programe de studiu până la momentul în care instituția de învățământ superior este auditată. Similar, o instituție de învățământ superior cu drept parțial de auto-acreditare pierde dreptul de a solicita asigurarea (acreditarea) unor *noi* programe până la momentul în care este auditată. Prin urmare, procedura de asigurare instituțională (audit) a NOKUT, care se aplică tuturor instituțiilor de învățământ superior, are consecințe negative în privința dreptului de auto-acreditare sau de solicitare a acreditării noilor programe de studiu de către NOKUT.

O bună practică în acest sens reiese din procedurile de asigurare instituțională (audit) din Irlanda și Norvegia și se axează pe capacitatea agențiilor de asigurare a calității din fiecare țară de a revoca acreditarea. În Irlanda, QQI poate recomanda măsuri pentru îmbunătățirea proceselor unei universități în contextul asigurării calității. QQI poate, de asemenea, recomanda închiderea programelor unei instituții de învățământ superior *privat* (care în principal poartă denumirea de *colegiu*). Mai mult, QQI poate retrage dreptul unei instituții (deopotrivă publică sau privată) de a emite diplome și poate impune instituției să solicite aprobarea QQI pentru acreditarea programelor. De exemplu, a existat situația în care QQI a considerat că un Institut de Tehnologie gestiona incorect diplomele de cercetare. Prin urmare, QQI a retras dreptul Institutului de a recruta studenți pentru diplomele de cercetare. QQI poate impune măsuri mai drastice institutelor de tehnologie decât universităților. Cu toate acestea, este posibil ca QQI să revoce acreditarea instituțională a unei universități - respectiv dreptul acesteia de a emite diplome - și să oblige universitatea să obțină reacreditarea de la QQI la nivel de program. Aceasta este cea mai puternică măsură de protecție pe care QQI o poate recomanda unei universități în contextul acreditării programelor de studii. Această măsură ar avea consecințe importante, pe termen lung, pentru sectorul învățământului superior din Irlanda, având în vedere statutul universităților din această țară, atât la nivel național, cât și la nivel internațional.

În Norvegia, asigurarea instituțională (auditul), deși este realizată aleatoriu (și are caracter periodic), nu poate conduce la pierderea acreditării instituționale sau a acreditării programelor de studii fără epuizarea tuturor posibilităților de a permite instituției de învățământ superior să facă eforturi de îmbunătățire. Similar, dacă rezultatul supervizării realizate de NOKUT arată că instituția de învățământ superior nu a parcurs cu succes procesul de asigurare instituțională (audit), supervizarea nu poate conduce la revocarea acreditării. Este important de menționat faptul că NOKUT utilizează termenul *revizuirea acreditării* pentru a defini procesul care conduce la revocarea acreditării.⁴⁰ Activitățile de asigurare instituțională (audit) și supervizare pot conduce la revizuirea acreditării. Revizuirea este o procedură complexă care poate conduce la revocarea acreditării programului de studii sau a instituției. NOKUT poate revizui programele de studiu auto-acreditate și programele de studiu acreditate de NOKUT (în cazul instituțiilor cu drept parțiale de auto-acreditare). NOKUT consideră procedura de revizuire drept un echivalent solid pentru societatea bazată pe încredere din Norvegia, care se aplică instituțiilor de învățământ superior cu drept deplin sau parțial de auto-acreditare.⁴¹

Crearea unei legături deschise între asigurarea programelor de studii și asigurarea instituțională

Cadrele legislative subliniază rolul agențiilor de asigurare a calității în ceea ce privește asigurarea programelor de studii, asigurarea instituțională sau o combinație a acestora. Este important de remarcat

⁴⁰ *Id.*

⁴¹ *Id.*

faptul că sistemele puternice de asigurare a calității evoluează în timp, în funcție de nevoile și cerințele sectorului de învățământ superior, ale instituțiilor de învățământ superior și ale altor părți interesate. Pe măsură ce sectorul învățământului superior evoluează, crește sau se maturizează, sistemul de asigurare a calității ar trebui să poată să facă același lucru. În acest sens este nevoie de sisteme flexibile/versatile de asigurare a calității.

Flexibilitatea sectorului învățământului superior irlandez de a evolua - la nivel de sistem, sector și instituțional - trebuie considerată drept bună practică. În sistemul de învățământ superior din Irlanda, faptul că un sector prioritizează acreditarea programelor de studii sau acreditarea instituțională în procesul de asigurare a calității este mai puțin important decât asigurarea faptului că în cadrul sistemului există mecanisme de reacție la factorii externi care pot determina trecerea de la o abordare la alta, de exemplu, de la nivel de program, la nivel instituțional, confirmând astfel abordarea Irlandei cu privire la gestionarea polarităților în activitățile de asigurare a calității. Cu alte cuvinte, asigurarea programelor de studii sau asigurarea instituțională nu vor mai fi necesare, dacă dezvoltarea sectorului de învățământ superior nu va fi gestionată strategic. Această dezvoltare se datorează deseori creșterii numărului de instituții de învățământ superior, programelor de studii și studenților înmatriculați, fiind exemple de factori externi care influențează nevoia unor proceduri de asigurare a calității la nivel de program și/sau instituțional. În acest sens, este important să reiterăm faptul că dimensiunea sectorului de învățământ superior are o importanță deosebită pentru agențiile de asigurare a calității.

Numărul de ÎIS și numărul studenților înmatriculați

	Nr. ÎIS 	Nr. Studenți înmatriculați
Germania	426	2,977,781
Olanda	121	842,601
România	97	532,000
Spania	85	1,963,924
Austria	72	425,972
Norvegia	55	268,231
Irlanda	53	214,632
Suedia	50	428,557

Sursa: Eurostat; Rapoarte de auto-evaluare ENQA; site-urile agențiilor de evaluare a calității

Observație: Datele privind numărul studenților înmatriculați sunt pentru anul 2015 sau anul cel mai recent.

Sectorul învățământului superior din Irlanda, din punct de vedere al numărului de instituții de învățământ superior și de studenți înmatriculați, este mult mai mic decât aceleași sectoare din Germania și România. O bună practică pentru crearea unei legături deschise între asigurarea programelor de studii și asigurarea instituțională ca răspuns la factorii externi este utilizarea structurilor care aduc împreună reprezentanții instituțiilor de învățământ superior din mai multe țări europene. În contextul României, această structură este Consiliul Național al Rectorilor. Dar este important de menționat faptul că aceste structuri cuprind interese concurente ale membrilor care reprezintă diferite instituții de învățământ superior.

ASIIN, una dintre agențiile de asigurare a calității din Germania, oferă un exemplu de bună practică în ceea ce privește structurile care aduc împreună reprezentanții instituțiilor de învățământ superior. În componența ASIIN nu intră instituții individuale. În schimb, structura ASIIN are la bază grupuri de instituții sau universități. Prin urmare, există grupuri de coordonare care acționează ca membri ASIIN. De exemplu, grupul de coordonare al Universității de Științe Aplicate (UAS) reprezintă aproximativ 120 de facultăți din cadrul UAS ca grup membru, nu membri individuali. ASIIN consideră că această abordare pe grupuri ajută la asigurarea unor mecanisme de control care împiedică o universitate/instituție mare să exercite influență asupra instituțiilor similare mai mici. În plus, această abordare include organizarea unui forum pentru a sprijini interacțiunilor dintre instituțiile de învățământ superior și ASIIN.

ASIIN

ASIIN este specializată în furnizarea serviciilor de asigurare a calității pentru programele STEM. Agenția realizează atât asigurarea programelor de studii, cât și asigurarea instituțională. ASIIN este diferită de agențiile similare în privința procesului de acreditare a programelor de studii, care se concentrează pe rezultatele învățării și pe profiluri de competențe în cele 13 discipline pe care le reprezintă agenția. De asemenea, ASIIN realizează acreditare instituțională la nivel

**dintre cele 9 agenții
naționale de
asigurarea calității din**

De asemenea, alte exemple de bune practici (din Germania) apar în contextul polarităților în asigurarea programelor de studii și asigurarea instituțională, în special din documentarea deciziilor de acreditare.

În Germania, există cerința legală ca instituțiile de învățământ superior să obțină acreditarea de la agenții de asigurare a calității relevante. Între sistemele discutate în acest studiu, sectorul învățământului superior și cadrul legislativ din Germania permit existența unui număr mai mare de agenții de asigurare a calității decât în alte țări. Există nouă agenții naționale de asigurare a calității în sectorul învățământului superior din Germania responsabile cu activități de asigurare a calității pentru mai mult de 400 de instituții de învățământ superior, publice și private. Aceste instituții de învățământ superior au posibilitatea de a opta între asigurarea (acreditarea) programelor de studii sau asigurarea (acreditarea) instituțională.

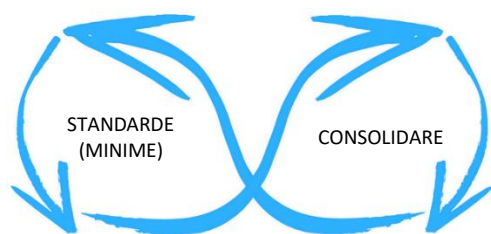
În privința instituțiilor private din Germania, Consiliul Științific este responsabil cu asigurarea (acreditarea) instituțională a acestor instituții care doresc să obțină autorizația de funcționare. Însă în fiecare regiune (land) din Germania există ministere care solicită agențiilor să realizeze acreditarea *ex ante* a instituțiilor, spre deosebire de acreditarea *ex post*. Această abordare este similară unei acreditări inițiale sau temporare pentru programele de studii noi. Această abordare permite ministerelor să stabilească dacă un program de studii nou are cerere suficientă pentru a fi considerat sustenabil. Totuși, această abordare interferează cu capacitatea agențiilor de asigurare a calității din Germania de a funcționa complet independent. Independența agențiilor de asigurare a calității va fi discutată ulterior în acest studiu. Este important de observat că apariția unor noi instituții de învățământ superior în Germania - publice sau private - are loc extrem de rar.

ASIIN oferă, de asemenea, bune practici în contextul polarităților de asigurare a programelor de studii și asigurare instituțională. Ca parte a managementului polarităților în asigurarea programelor de studii și asigurarea instituțională efectuate de ASIIN, agenția a creat o bază de date cu rezultatele a peste 4.000 de procese de acreditare realizate. Baza de date, care este populată de ASIIN, servește ca „memorie vie” pentru deciziile luate în baza evaluărilor colegiale și permite adoptarea unei

abordări comparabile în procesele de acreditare. Experții în evaluare colegială, membrii unor diferite comitete tehnice din cadrul ASIIN, precum și fiecare dintre comisiile de acreditare - câte una pentru acreditare programelor de studii și acreditarea instituțională - reprezintă principalele organisme de decizie din cadrul ASIIN care au acces la baza de date. Rezultatele proceselor de acreditare ale ASIIN sunt incluse în baza de date și publicate pe site.

Standarde (minime) și consolidare

O ultimă pereche de polarități de luat în considerare în asigurarea calității gravitează în jurul standardelor. Această pereche de polarități include standardele minime și standardele pentru consolidare. În asigurarea calității, standardele sunt controversate din diferite motive. Cu toate acestea, standardele reprezintă o componentă critică a procesului de asigurare a calității. În timp ce denumirea ESG - Standarde și linii directoare europene - sugerează existența unor „standarde” și „linii directoare” pentru asigurarea calității în învățământul superior european, ESG au fost citate de părțile interesate drept „principii generice” care „nu prevăd modul de implementare a proceselor de asigurare a calității”.⁴² Reprezentanții unei agenții de asigurare a calității incluse în acest studiu au citat obiectivul agenției cu privire la ESG ca fiind „să nu eșueze”. În consecință, este responsabilitatea părților interesate din învățământul superior dintr-o țară - respectiv a agențiilor de asigurare a calității și a instituțiilor de învățământ superior - de a stabili propriile standarde de asigurare a calității. În România, atât acreditarea programelor de studii, cât și acreditarea instituțională au ca scop certificarea conformității cu indicatori minimali de performanță prestabiliți. Cu toate acestea, ARACIS urmărește să asigure standardele de calitate pentru programele de studii și calificările din învățământul superior și să sprijine îmbunătățirea continuă a managementului calității instituțiilor de învățământ superior din România. ARACIS promovează adoptarea (de către instituțiile de învățământ superior) unei abordări bazate pe îmbunătățirea calității în învățământul superior, pentru a se concentra pe rezultate mai bune și pentru a scăpa de abordarea actuală bazată pe conformitate.

O etapă critică în formularea standardelor de asigurare a calității este stabilirea scopului fiecărei instituții de învățământ superior. În unele țări, această etapă constă într-un proces de clasificare sau categorizare a instituțiilor de învățământ superior. Stabilirea scopului instituțiilor de învățământ superior este un proces deseori trecut cu vederea sau realizat necorespunzător, ceea ce conduce la compararea unor instituții disparate în realizarea unui obiectiv prestabilit. Este important de observat că, pe măsură ce instituția crește și evoluează, scopul acestei instituții se poate schimba treptat. NVAO afirmă că instituțiile de învățământ superior se auto-grupează și se auto-includ în categoriile aliniate scopurilor acestora. În Norvegia, categoriile de instituții de învățământ superior sunt legate de capacitatea acestora de auto-acreditare. QQI remarcă faptul că în Irlanda există prea puține universități pentru a realiza un exercițiu de clasificare.

Odată ce instituțiile de învățământ superior sunt diferențiate în funcție de scop, agenția de asigurare a calității poate evalua calitatea instituțiilor pe baza standardelor. Această abordare trebuie să se

⁴² EQUIP Project (2016), nota 20 *supra*, la 2.

concentreze pe elaborarea standardelor pentru evaluarea instituțiilor de învățământ superior *prin consultare cu acestea*. Dar îndeplinirea acestor standarde trebuie să fie o activitate fără comparații cu alte instituții de învățământ superior. Această activitate nu măsoară dacă o instituție s-a îmbunătățit. Indicatorul măsoară dacă instituțiile de învățământ superior respectă standardele existente atunci când sunt evaluate de agenția de asigurare a calității.

Realizată periodic, această activitate va conduce la evaluarea îmbunătățirii performanțelor unei instituții de învățământ superior. Oportunitățile de evaluare a îmbunătățirii unei instituții de învățământ superior apar deseori atunci când statutul instituției este temporar. Acest statut apare când o instituție nu îndeplinește standardele în timpul evaluării. Pe durata statutului temporar, evaluările ulterioare se raportează la comparații cu evaluarea anterioară, pentru a măsura îmbunătățirile instituției de învățământ superior. Atunci când este evaluată o instituție de învățământ superior cu statut permanent, în timpul procesului de revizuire a asigurării calității, performanțele instituției nu trebuie comparate cu performanțele anterioare. Cu alte cuvinte, procesul de revizuire se concentrează pe respectarea standardelor, nu pe îmbunătățire.

Consolidarea (îmbunătățirea) - drumul spre excelență, la nivel național sau regional - ca standard în asigurarea calității este corelată direct cu procesul de audit. În timpul acestui proces, se realizează o evaluare care se concentrează pe instituția de învățământ superior și pe îndeplinirea scopului propus, respectând standardele existente și/sau luând măsurile necesare pentru consolidare/îmbunătățire.

În ceea ce privește bunele practici privind standardele și consolidarea instituțiilor de învățământ superior, QQI remarcă faptul că există deschidere și transparență în procesul de stabilire a recomandărilor și metodelor de revizuire în sectorul de învățământ superior din Irlanda. Procesul este în „responsabilitatea” părților interesate și a sectorului învățământului superior. QQI susține că asigurarea calității în Irlanda este responsabilitatea instituțiilor de învățământ superior, iar contribuția agenției este eficace atâta timp cât activitatea instituțiilor de învățământ superior de stabilire a recomandărilor și metodelor de revizuire este eficace.

În contextul standardelor, QQI explorează modul în care instituțiile de învățământ superior pot include utilizarea datelor în procesele de asigurare a calității, fără a transforma procesul într-o abordare bazată pe măsurători. QQI afirmă că rezultatele proceselor care nu sunt bazate pe date continuă să fie valoroase, în special în contextul proceselor de evaluare colegială. Cu toate acestea, mai multe date și instrumente mai bune de interpretare a datelor impun necesitatea includerii datelor în procesul de asigurare a calității. În plus, QQI speră că departamentele și programele din cadrul instituțiilor de învățământ superior din Irlanda vor elabora o strategie coerentă privind modul de includere a datelor pentru a continua să se coreleze activitățile instituțiilor de învățământ superior cu asigurarea calității.

În Suedia, UKA oferă o practică emergentă și lecții privind reproiectarea unui sistem de asigurare a calității care a fost considerat neconform cu ESG. Pe măsură ce sistemul de asigurare a calității din Suedia a evoluat, acesta a trecut de la un sistem orientat pe procese, axat pe evaluarea programelor de studii și pe audituri instituționale (în anii 2000), la un sistem orientat pe rezultate, axat pe evaluarea programelor de studii (în 2011-2014). Noul sistem de asigurare a calității a fost conceput ca o abordare unitară, care se concentrează *atât* pe procese, *cât și* pe rezultate, începând cu 2017. Pentru proiectarea noului sistem, în 2016, UKA a implementat un studiu pilot pentru a testa metoda de revizuire a procedurilor de asigurare a calității pentru instituțiile de învățământ superior din Suedia. Studiul a inclus patru instituții de învățământ superior: Institutul de Tehnologie Blekinge, Universitatea Dalarna, Institutul Newman și Universitatea Umea. Instituțiile de învățământ superior au fost selectate în principal pe baza interesului de participare, numărul acestora fiind apoi restrâns în funcție de profil, programele de studii oferite și alți factori. Studiul pilot a fost încheiat recent. O componentă cheie a sistemului de asigurare a calității reproiectat din Suedia constă în includerea mai multor grupuri de părți interesate, respectiv instituții de învățământ superior, studenți, angajatori și reprezentanți ai pieței muncii. Consultarea părților interesate este esențială pentru elaborarea standardelor utilizate în procedurile de asigurare a calității.

UKA

„Este prima dată când în Suedia a fost dezvoltat un sistem care are o abordare unitară a procesului de asigurare a calității în învățământul superior. Este un model care continuă să se concentreze pe rezultate, dar și pe procedurile de asigurare a calității la nivelul instituțiilor de învățământ superior”.

- - Kari Linde

Șeful departamentului de asigurare a calității,
UKÄ

În Germania, instituțiile de învățământ superior care solicită proceduri de asigurarea calității către ASIIN trebuie să demonstreze că au implementat un sistem intern de asigurare a calității orientat spre îmbunătățirea instituției respective. În cazul în care ASIIN stabilește că o instituție nu este adecvată scopului, atunci este puțin probabil să emită acreditarea instituțională pentru instituția respectivă. În consecință, instituția de învățământ superior poate solicita o evaluare consultativă. Evaluarea constă în recomandări cu privire la modul de îmbunătățire a activităților și operațiunilor instituției, dar fără a fi acreditată.

Agențiile de asigurare a calității din Spania și Norvegia oferă de asemenea exemple de bune practici în ceea ce privește gestionarea polarităților dintre standardele (minime) și standardele pentru consolidare. Aceste practici se concentrează pe stabilirea unor mecanisme de primire de feedback. Acest feedback este valorificat în diferite moduri pentru a consolida sectorul învățământului superior, inclusiv a sistemului de asigurare a calității și instituțiile de învățământ superior.

În Spania, AQU Catalonia realizează sondaje privind rezultatele absolvenților pe piața muncii și satisfacția studenților în contextul asigurării calității și al relevanței învățământului superior în Catalonia (Figura 5). Primul sondaj - rezultatele absolvenților pe piața muncii - include două chestionare, dintre care unul se concentrează pe perspectivele absolvenților universităților catalane, iar cel de-al doilea pe perspectivele angajatorilor. Chestionarul privind perspectivele absolvenților este realizat anual, în timp ce chestionarul privind perspectivele angajatorilor o dată la trei ani. A doua ediție a chestionarului privind perspectivele angajatorilor este realizată în prezent pentru perioada 2017-2019. Datele colectate prin aceste chestionare sunt corelate și reintroduse în sistemul de învățământ superior din Catalonia pentru

îmbunătățirea procesului de asigurare a calității. Sondajul privind satisfacția studenților este singurul finanțat de AQU Catalonia. Rezultatele sondajului sunt disponibile public pe site-ul AQU Catalonia.

Sondajul privind rezultatele absolvenților pe piața muncii este finanțat de instituțiile de învățământ superior din regiune. În primul trimestru din 2017 au fost intervievați peste 27.000 de absolvenți, reprezentând aproximativ 48,1% din populația de referință.⁴³ Sondajul include absolvenți ai fiecărui ciclu de învățământ superior - licență, masterat și doctorat.

Chestionarul privind perspectivele angajatorilor - este finanțat de una dintre instituțiile financiare private din Catalonia. Chestionarul anterior, realizat în 2014, a inclus un chestionar general și chestionare pe sectoare specifice, pentru sectorul public, pentru predare, precum și pentru sectorul medical. Chestionarul pentru perioada 2017-2019 a fost extins și include 16 chestionare pe sectoare specifice.

Figura 5. Anchete realizate de AQU Catalonia

Sursa: Site-ul *AQU Catalonia*

În Norvegia, NOKUT realizează un sondaj anual al studenților denumit *Studiebarometeret*. Scopul sondajului este de a consolida asigurarea calității în învățământul superior și de a furniza date privind calitatea învățământului superior din Norvegia. Sondajul evaluează percepția studenților cu privire la calitatea educației în programele de studii. Răspunsurile studenților sunt disponibile pentru cele 1.800 de programe de studii din Norvegia. Părțile interesate din învățământul superior din Norvegia pot acces un portal care găzduiește datele și rezultatele sondajului. NOKUT administrează sondajul și întreține portalul. Ambele inițiative au fost mandatate de Ministerul Educației și Cercetării din Norvegia.⁴⁴

Sondajele realizate de AQU Catalonia și de NOKUT sunt relevante în contextul bunelor practici în asigurarea calității. Mai specific, sondajele reprezintă practici cheie în contextul polarităților privind standardele (minime) și standardele pentru consolidare. Sondajele sunt esențiale pentru a oferi feedback fiecărei agenții de asigurare a calității, identificând avertismente timpurii - după cum se observă în harta polarităților - care ar putea releva provocări în asigurarea calității la nivelul instituțiilor de învățământ superior din Norvegia.

⁴³ AQU Catalonia, *Labor Insertion: Prospect of Graduates*, <http://www.aqu.cat/estudis/ocupadors/index.html> (consultat la 10 decembrie 2017)

⁴⁴ NOKUT, *Studiebarometeret, About the Student Survey*, <http://studiebarometeret.no/en/artikkel/2> (consultat la 10 decembrie 2017).

Cadre legislative și de politici privind asigurarea calității

Rezumatul secțiunii

- Cadrele legislative și de politici au introdus o combinație de reforme care au vizat sectorul învățământului superior, instituțiile de învățământ superior și/sau asigurarea calității.
- Multe cadre legislative au fost adoptate sau modificate recent pentru a se alinia mai bine cu standardele și cu așteptările comunității europene.
- În unele țări se discută (sau se analizează) cadre legislative suplimentare care pot anula sau suplimenta cadrele existente.
- Există nuanțe în interpretarea și practicile fiecărei agenții în privința conceptului de „independență”.

Sistemele de asigurare a calității incluse în acest studiu s-au dezvoltat datorită unor cadre legislative și de politici cheie. Aceste cadre au introdus o combinație de reforme care au vizat sectorul învățământului superior, instituțiile de învățământ superior și/sau asigurarea calității. În unele sisteme, instituțiile de învățământ superior au fuzionat, agențiile de asigurare a calității au fuzionat sau procedurile de asigurare a calității au fost restructurate. Multe cadre legislative au fost adoptate sau modificate recent pentru a se alinia mai bine cu standardele și cu așteptările comunității europene. În plus față de cadrele legislative, există mai multe cadre

de politici care ghidează direcția sectorului de învățământ superior și a asigurării calității pe termen mediu și lung. Tabelul 4 include un rezumat al cadrelor legislative și de politici pentru învățământul superior și asigurarea calității în sistemele incluse în acest studiu.

Tabelul 4. Cadre legislative și de politici pentru învățământul superior și asigurarea calității (țările selectate)

Țara	Legislație națională, decizii legislative, decrete și legi	Documente de politici, strategii și planuri
Austria	ACT on Quality Assurance in Higher Education (HS-QSG) Federal Act on the Organization of Universities and their Studies (Universities Act 2002 – UG) Federal Act on the External Quality Assurance in Higher Education and the Agency for Quality Assurance and Accreditation Austria (Act on Quality Assurance in Higher Education – HS-QSG) Federal Act on University of Applied Sciences Degree Programs (University of Applied Sciences Studies Act – FHStG) Private Universities Act – PUG	Austrian University Development Plan 2016-2021 National strategy on the social dimension of higher education Austrian Strategy for Education for Sustainable Development Strategy for Lifelong Learning LLL:2020 Strategy Global Learning in the Austrian education system

Țara	Legislație națională, decizii legislative, decrete și legi	Documente de politici, strategii și planuri
Germania	Foundation for the Accreditation of Study Courses in Germany Common structural guidelines of the Länder for the accreditation of Bachelor's and Master's study courses Qualifications Framework for German Higher Education Qualifications	National Action Plan on Integration Reform of Vocational Education and Training in Germany Excellence Initiative The new High-Tech Strategy, Innovations for Germany
Irlanda	Qualifications and Quality Assurance (Education and Training) Act 2012	Action Plan for Education International Education Strategy 2016-2020 Ireland's National Skills Strategy 2025 Irish Further Education and Training Strategy 2014-2019 National Strategy for Higher Education to 2030 The National Strategy on Education for Sustainable Development in Ireland, 2014-2020
Norvegia	Regulations relating to suitability assessment in higher education Regulations concerning quality assurance and quality development in higher education and tertiary vocational education Act relating to Universities and University Colleges	Norwegian Strategy for Skills Policy 2017-2021 Panorama (Strategy for cooperation on higher education and research with Brazil, China, India, Japan, Russia, and South Africa (2016-2020)) Strategy for research and innovation cooperation with the EU
România	Legea educației naționale Legea pentru aprobarea Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 75/2005 privind asigurarea calității în educație ORDONANȚA DE URGENȚĂ nr. 75 din 12 iulie 2005 privind asigurarea calității în educație	Strategia națională pentru învățământul terțiar 2015-2020
Spania	Organic Law 4/2007, of 12 April, which amended Organic Law of 21 December on Spanish Universities The Spanish Organic Law on the Improvement of the Quality of Education (LOMCE) Royal Decree 1393/2007	Strategy for the Internationalization of Spanish Universities 2015 - 2020 Strategy University 2015 Development Education Strategy Paper

Țara	Legislație națională, decizii legislative, decrete și legi	Documente de politici, strategii și planuri
Suedia	The Swedish Higher Education Act The Higher Education Ordinance	Vision for Sweden 2025 The Swedish Innovation Strategy
Olanda	Higher Education and Research Act (WHW) (disponibil doar în limba olandeză)	The Value of Knowledge, Strategic Agenda for Higher Education and Research 2015-2025 Action Plan, Make it in the Netherlands 2013-2016 Quality in Diversity, Strategic Agenda for Higher Education, Research and Science in the Netherlands

Sursa: Autori ai Băncii Mondiale.

Observație: Link-urile au fost incluse pentru facilitarea referințelor.

Modificări în curs ale cadrelor legislative și de politici privind asigurarea calității

Tabelul 4 exemplifică un număr important de documente legislative și de politici existente în țările incluse în acest studiu. În unele țări se discută despre cadre legislative suplimentare care pot anula sau suplimenta cadrele existente (dacă primele intră în vigoare). Această secțiune prezintă câteva modificări propuse în aceste țări, care pot avea impact asupra sectoarelor de învățământ superior respective și asupra asigurării calității. Este important de menționat că bunele practici incluse în acest studiu pot fi influențate de implementarea noilor cadre legislative și de politici. În consecință, practicile incluse în acest studiu vor evolua dacă aceste cadre legislative se adoptă, se modifică sau se abrogă.

Germania: În februarie 2016, instanța supremă din Germania - Curtea Constituțională Federală (FCC) - a pronunțat o hotărâre care va genera modificări fundamentale ale sistemului de acreditare din această țară. În această hotărâre, instanța a decis că anumite aspecte ale asigurării calității în Germania erau neconstituționale. La sfârșitul anului 2016, Conferința Rectorilor din Germania a remarcat că hotărârea reprezintă o oportunitate de îmbunătățire a sistemului general de acreditare, precum și a „procedurilor de asigurare externă a calității”.⁴⁵

Una dintre modificările iminente ale asigurării externe a calității în Germania, care decurge din hotărârea FCC, se referă la funcțiile Consiliului German de Acreditare (GAC). Hotărârea transferă o funcție cheie din procesul de acreditare de la GAC la EQAR. În baza acestei hotărâri, GAC nu va mai realiza evaluarea națională a agențiilor de asigurare a calității din Germania, adică acreditarea agențiilor de asigurare a calității. În schimb, sistemul de asigurare a calității din Germania se va baza pe agențiile de asigurare a calității care sunt înregistrate în EQAR și în GAC. În consecință, hotărârea FCC ar permite agențiilor europene de asigurare a calității care sunt înregistrate în EQAR și în GAC să îndeplinească funcții de acreditare în Germania. Se preconizează că această hotărâre va crește concurența pentru procedurile de

⁴⁵ German Rectors' Conference, Resolutions, *Reorganization of the Accreditation System*, disponibil la <https://www.hrk.de/resolutions-publications/resolutions/beschluss/detail/reorganisation-of-the-accreditation-system>.

asigurare (acreditare) a programelor de studii în contextul asigurării calității din Germania, care în prezent include nouă agenții naționale de asigurare a calității.

Hotărârea FCC are implicații asupra viitorului și rolului GAC. Impactul hotărârii nu este pe deplin cunoscut, deoarece modificările care decurg din hotărâre nu au fost încă puse în aplicare. Hotărârea FCC este programată să intre în vigoare în ianuarie 2018. Din perspectivă operațională, agențiile de asigurare a calității din Germania - precum ASIIN - vor continua să desfășoare proceduri de acreditare și să ia decizii. Însă decizia finală privind acreditarea aparține GAC. În sistemul existent, universitățile din Germania soluționează disputele - care pot să apară în procesul de acreditare - direct cu agențiile de asigurare a calității, precum ASIIN. Conform modificărilor hotărârii FCC, universitățile vor soluționa disputele, inclusiv prin inițierea unor acțiuni în justiție, *la GAC*, pe baza rezultatelor procesului de acreditare *realizat de agenția de asigurare a calității*. Nu se preconizează că hotărârea va influența procedurile internaționale de acreditare.

De asemenea, nu se preconizează că hotărârea FCC va crește concurența pentru procedurile de asigurare instituțională (acreditare) în Germania, datorită unei cerințe de raportare. Pentru raportare, documentele elaborate în procesul de evaluare instituțională trebuie furnizate în limba germană. În consecință, există puține agenții de asigurare a calității din străinătate - cu excepția agențiilor din Elveția și Austria - care au posibilitatea de a respecta această cerință de raportare.

Modificările care decurg din hotărârea FCC sunt puse în aplicare fără a avea o perioadă suficientă pentru consultarea părților interesate. Modificările anterioare au fost implementate după derularea unor consultări publice. Unele dintre agențiile de asigurare a calității din Germania afirmă că este posibil ca instituțiile de învățământ superior să necesite mai mult sprijin în interpretarea și implementarea noilor reglementări. Datorită intervalului de timp scurt până la intrarea în vigoare a modificărilor, ASIIN a organizat o conferință cu agenții similare și experți pentru a explora detaliile juridice și operaționale ale hotărârii FCC.

Irlanda: În sistemul de asigurare a calității din Irlanda, se preconizează o mai mare sinergie între educație și formare. Mai exact, în contextul unei „finanțări bazate pe misiune”, este necesar să se garanteze că asigurarea calității sprijină diferite inițiative.

În Irlanda sunt avute în vedere modificări legislative privind asigurarea calității. Există un proiect de lege prin care se acordă drept de auto-acreditare instituțiilor de învățământ superior privat - precum Institutele de Tehnologie.

Norvegia: După cum a fost menționat în secțiunea privind polaritățile în asigurarea internă și externă a calității, în sectorul de învățământ superior din Norvegia sunt în curs reforme structurale. Reformele se concentrează pe fuziuni ale instituțiilor de învățământ superior. Ca urmare a reformelor, numărul instituțiilor de învățământ superior cu drept de auto-acreditare a crescut. Această creștere a condus la scăderea numărului de instituții obligate să aplice la NOKUT pentru înființarea unor noi programe de studii (sau pentru modificarea substanțială a celor existente).⁴⁶ În plus, noile cerințe legale impun colegiilor

⁴⁶ NOKUT (2017), nota 26 *supra*, la 57.

universitare private fără drept de auto-acreditare să aplice proceduri de asigurare instituțională (acreditare). NOKUT anticipează o reducere a activităților de asigurare a calității în privința asigurării (acreditării) programelor de studii, fapt care va duce la realocarea resurselor de la asigurarea (acreditarea) programelor de studii la activități de supervizare.⁴⁷

O altă modificare legislativă în curs trebuie avută în vedere în Norvegia. Recent, Ministerul Educației și Cercetării a decis reorganizarea ministerului și agențiilor aflate în subordinea acestuia. Această reorganizare este posibilă doar prin modificarea Legii Universităților și Colegiilor Universitare. În modificările propuse, NOKUT va continua să fie o agenție independentă, condusă de un consiliu. Modificările vor permite ministerului să transfere o parte din operațiuni către NOKUT, permițând ministerului să impună agenției noi sarcini care nu se încadrează în ESG.⁴⁸

Suedia: În iulie 2017, Guvernul Suediei a atribuit UKÄ o nouă responsabilitate. De la această dată, UKÄ este responsabilă pentru procedurile de asigurare a calității în activitatea de cercetare din cadrul instituțiilor de învățământ superior din Suedia. Această nouă responsabilitate se adaugă celor deja existente privind asigurarea calității în învățământul superior. UKÄ se află în etapa de convocare a părților interesate pentru asumarea activităților de asigurare a calității în activitățile de cercetare.

Independența agențiilor de asigurare a calității

Reprezentanții fiecărei agenții de asigurare a calității incluse în acest studiu au evidențiat independența propriei agenții - atât în timpul vizitelor/interviurilor la fața locului, cât și în resursele publicate de fiecare agenție. Cu toate acestea, cercetările au arătat că există nuanțe în interpretarea și practicile fiecărei agenții în privința conceptului de „independență”. Independența agenției de asigurare a calității se situează în afara sferei de cuprindere a practicilor de asigurare externă a calității a instituțiilor de învățământ superior, agențiile primesc responsabilități suplimentare în contextul sectorului de învățământ superior. În consecință, independența agențiilor de asigurare a calității este esențială în discuția privind practicile de asigurare a calității, în special atunci când capacitatea agențiilor de asigurare a calității de a-și desfășura operațiunile și activitățile este amenințată de modificări legislative.

Standardul 3.3 din ESG revizuit se concentrează pe *independența administrativă* a agențiilor de asigurare a calității, menționând că „Agențiile trebuie să fie independente și să funcționeze autonom. Ele trebuie să poarte **deplina** responsabilitate pentru acțiunile pe care le desfășoară și rezultatele acestora, fără influența unor terțe părți”.⁴⁹ În contextul independenței unei agenții de asigurare a calității, acesta este un standard restrictiv. Acesta se concentrează doar pe operațiunile agenției de asigurare a calității și neglijează evidențierea altor aspecte relevante ale independenței. Aceste aspecte relevante influențează capacitatea diferitelor agenții de asigurare a calității de a funcționa independent. Un aspect important care trebuie luat în considerare se referă la structura de conducere a fiecărei agenții. În timp ce agențiile de asigurare a calității din studiu se bucură de independență juridică și operațională, multe dintre echipele de conducere ale agențiilor includ membri numiți de ministerele de resort.⁵⁰ În consecință, deși agenția

⁴⁷ *Id.*

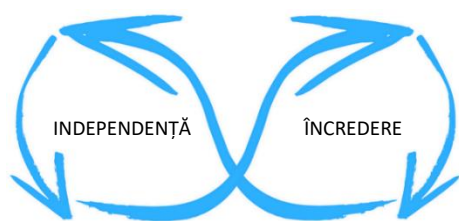
⁴⁸ *Id.*

⁴⁹ Sublinierile cu bold și underline au la bază recomandările din Proiectul EQUIP *Comparative Analysis of the ESG 2015 and ESG 2005*. Sublinierea indică elemente noi incluse în ESG 2015.

⁵⁰ În acest context, denumirea echipei de conducere diferă la nivelul fiecărei agenții.

de asigurare a calității își poate exercita independența operațională, anumite persoane implicate în procesul decizional al echipei de conducere a agenției sunt numiți din exterior, nu din interior. O analiză a ESG - pe baza rapoartelor de auto-evaluare a agențiilor de asigurare a calității și pe baza unor rapoarte de evaluare externă - a subliniat faptul că există „foarte puține observații în rapoartele de evaluare privind structurile agențiilor, precum calificarea sau dezvoltarea profesională a personalului” în contextul resurselor umane ale agențiilor de asigurare a calității.⁵¹ Cu toate că acest aspect a reieșit din secțiunea privind resursele a ESG, ESG 3.4, există o legătură directă cu independența personalului unei agenții de asigurare a calității în desfășurarea operațiunii în afara textului legislației sau instrumentelor de guvernare.

Independența fiscală este un alt aspect important, fiind un standard restrictiv pentru independența agențiilor de asigurare a calității. Standardul 3.5 din ESG revizuit prevede că „Agențiile trebuie să dispună de resurse adecvate și corespunzătoare, atât umane, cât și financiare, pentru a-și putea desfășura activitatea”. Este important de menționat că sursele de venit ale agențiilor de asigurare a calității sunt importante în discuția legată de independența agențiilor. Multe dintre agențiile incluse în studiu dispun de multiple surse de venit, alocarea anuală din bugetul național constituind principala sursă. Alte surse includ servicii de consultanță furnizate de agențiile de asigurare a calității instituțiilor de învățământ superior naționale și internaționale. În plus, legislația și recomandările din unele țări europene permit instituțiilor de învățământ superior să selecteze orice agenție de asigurare a calității înregistrată în EQAR pentru a realiza anumite proceduri de asigurare a calității. Astfel, serviciile de consultanță pot fi furnizate și de alte agenții de asigurare a calității în afara agenției naționale, limitând capacitatea agenției naționale de asigurare a calității de a dispune de „resurse adecvate și corespunzătoare” pe plan intern.⁵²

În consecință, deși independența agențiilor de asigurare a calității nu intră în aria de cuprindere a acestui studiu, există polarități care trebuie gestionate în cadrul fiecărei agenții. Aceste polarități se concentrează pe *independența* agenției, precum și pe *încrederea* agenției în organismele de decizie care funcționează în afara agenției, indiferent dacă este vorba de numirea de persoane în echipa de conducere a agenției, alocarea unei surse de finanțare anuală sau atribuirea unor noi activități și responsabilități.

În România, ARACIS este o instituție publică autonomă. ARACIS are autonomie financiară și se finanțează din taxele de evaluare plătite de instituțiile de învățământ superior, din proiecte (atât proiecte europene, cât și proiecte naționale finanțate din fonduri europene) și din alte surse legal constituite. MEN nu are influență instituțională directă asupra deciziilor luate de ARACIS cu privire la procedurile de evaluare externă și la asigurarea instituțională a calității.

⁵¹ ENQA (2015). “Analysis of the European Standards and Guidelines (ESG) In External Review Reports: System-Wide Analysis, Resources, and Independence,” Workshop Report 23. Brussels, Belgium: European Association for Quality Assurance in Higher Education.

⁵² ESG, nota 17 *supra*, la 23.

Evaluarea impactului sistemelor de asigurare externă a calității

Rezumatul secțiunii

- Putem vorbi despre provocări fundamentale în evaluarea impactului procedurilor de asigurare a calității.
- Evaluarea impactului asigurării externe a calității este dificilă, având în vedere restructurarea sectoarelor de învățământ superior din Europa din ultimii ani.
- Proiectul Impala este un proiect de cercetare concentrat pe evaluarea impactului asigurării externe a calității. Grupul principal de agenții de asigurare a calității este reprezentat de Finlanda, Germania, România și Spania. Rezultatele Proiectului Impala se află în prezent în stadiul de evaluare colegială.

Mai multe studii au analizat impactul diferitelor proceduri de asigurare externă a calității în învățământul superior. Analiza studiilor de impact a evidențiat unele probleme metodologice.⁵³ De asemenea, este posibil ca limitările metodologice să fi afectat concluziile acestor cercetări.⁵⁴

Putem vorbi despre provocări fundamentale în evaluarea impactului procedurilor de asigurare a calității. O provocare comună este dificultatea izolării condițiilor pentru determinarea cauzalității. Mai exact, posibilitatea de a izola impactul procedurilor de asigurare a calității impuse prin legislație și

politici publice de inițiativele adoptate de instituțiile de învățământ superior în scopuri strategice. De exemplu, un studiu a evaluat utilizarea de către NOKUT a datelor din 2007/2008 pentru a analiza impactul asigurării externe a calității în contextul norvegian. După cum am menționat anterior, sectorul învățământului superior norvegian și NOKUT au trecut printr-un val de reforme structurale care nu sunt încă încheiate. Aceste reforme au fost implementate după finalizarea acestui studiu. În consecință, întrebarea privind relevanța evaluărilor de impact în contextul sistemelor de asigurare a calității rămâne nesoluționată din cauza schimbărilor la nivel de sistem, fie impuse de guvernele naționale sau de comunitatea europeană.

Evaluarea impactului asigurării externe a calității este foarte dificilă având în vedere restructurarea sectoarelor de învățământ superior din Europa în ultimii ani, marcate de o „efervescentă de activități de asigurare a calității care a condus la înființarea mai multor structuri organice în diferite țări”.⁵⁵

Un proiect recent de cercetare centrat pe evaluarea impactului asigurării externe a calității s-a dovedit promițător.⁵⁶ Proiectul s-a concentrat pe instituțiile de învățământ superior din mai multe țări europene, cu un grup principal de agenții de asigurare a calității și instituții de învățământ superior din Finlanda, Germania, România și Spania. Rezultatele Proiectului Impala pentru AQU Catalonia - în contextul asigurării externe a calității - au arătat că acreditarea programelor de studii nu a condus la schimbări în metodologia de predare, adică nu au existat schimbări în numărul de cursuri oferite. Lipsa schimbărilor rezultate în urma acreditării programelor de studii arată rolul procesului de acreditare în sistemul catalan de asigurare a calității.

⁵³ Liu, S., Tan, M. and Meng Z. (2015). “Impact of Quality Assurance on Higher Education Institutions: A Literature Review,” Higher Education Evaluation and Development, Vol. 9, Issue:2, pp. 17-34.

⁵⁴ *Id.*

⁵⁵ Rodríguez, S (2013). “International Overview of Quality Assessment in Higher Education,” Madrid, Spain.

⁵⁶ AQU Catalonia, IMPALA Project.

O concluzie cheie pentru AQU Catalonia a arătat că acreditarea nu este un instrument util pentru evaluarea schimbării.⁵⁷ În pofida limitării acreditării programelor de studii în contextul AQU Catalonia, este important de menționat că acreditarea programelor de studii are un rol important datorită rezultatelor generate de procedura în sine. În Catalonia, impactul acreditării programelor de studii este evident în rezultatul legal al procedurii: programele de studii sunt fie închise, fie este permisă continuarea. Proiectul Impala s-a concentrat pe o instituție de învățământ superior din fiecare dintre țările principale. Ca urmare, concluziile trebuie utilizate cu precauție, având în vedere atât provocările legate de realizarea evaluărilor de impact pentru asigurarea calității, cât și participarea unei singure instituții de învățământ superior din fiecare dintre țările principale.

Caseta 2. Proiectul IMPALA

Proiectul Impala a fost un proiect de cercetare derulat pe o perioadă de trei ani, care a avut ca scop evaluarea impactului observabil al procedurilor de asigurare externă a calității realizate de agențiile de asigurare a calității. Proiectul a utilizat o singură metodologie pentru evaluarea impactului diferitelor proceduri de asigurare externă a calității în universități din mai multe țări europene. Proiectul principal a fost implementat de agențiile europene de asigurare a calității în colaborare cu patru instituții de învățământ superior din Finlanda, Germania, România și Spania. Agențiile de asigurare a calității implicate în proiectul principal au fost FINEEC, Evalag, ARACIS și AQU Catalonia. Alți parteneri din Belgia și Norvegia au participat în proiect.

Metodologia proiectului Impala s-a bazat pe o abordare comparativă de tip „înainte-după”, analizând datele obținute înainte de o evaluare externă. Aceste date au fost comparate cu datele obținute la șase luni după evaluare.

Sursa: AQU Catalonia, Rezultatele Proiectului IMPALA

Unele țări realizează analize periodice la nivel de sistem. În trecut, atât GAC, cât și AQU Catalonia (împreună cu alte agenții de asigurare a calității din Spania) realizau meta-evaluări. În cazul GAC, evaluarea a fost realizată odată cu implementarea sistemului de acreditare în Germania. În Spania, agențiile realizau evaluări periodice în colaborare cu universitățile și evaluări încrucișate între ele cu scopul de a verifica omogenitatea rezultatelor.⁵⁸ Este important de observat că aceste evaluări din Germania și Spania sunt anterioare Proiectului Impala. De asemenea, este important de remarcat că aceste evaluări la nivel de sistem au fost realizate cu precădere în țări cu mai multe agenții de asigurare a calității. În majoritatea țărilor europene există o singură agenție de asigurare a calității pentru sectorul învățământului superior.

Asigurarea calității 2.0?

Acest studiu s-a concentrat în principal pe practicile de asigurare a calității în sistemele selectate. Așa cum a fost prezentat în studiu, sistemele de asigurare a calității trebuie să evolueze în timp. Dezvoltarea învățământului superior la nivel global a determinat nevoia ca agențiile de asigurare a calității și părțile

⁵⁷ *Id.*

⁵⁸ AQ Austria (2014). “Quality Audit in the European Higher Education Area, A Comparison of Approaches,” Vienna, Austria: AQ Austria.

interesate să regândească următorul pas în asigurarea calității. În context european, ESG a reprezentat un pas esențial pentru stabilirea unui set comun de recomandări și principii.

Istoria importantă a învățământului superior în Europa a condus la parteneriate între instituții europene de învățământ superior și instituții similare la nivel global. În context european, dezvoltarea învățământului superior transfrontalier determină necesitatea unei asigurări transfrontaliere a calității. Asigurarea transfrontalieră a calității se referă la „activitățile de asigurare externă a calității ale unei agenții de asigurare a calității realizate într-o altă țară decât cea în care este înființată sau în care desfășoară activitățile principale”.⁵⁹ NVAO a menționat asigurarea transfrontalieră a calității ca reprezentând următoarea provocare pentru agenție. Asigurarea transfrontalieră a calității poate fi deosebit de dificilă în sectoarele de învățământ superior mari, cu multe instituții de învățământ superior, cu parteneriate globale și în sectoarele în care există instituții de învățământ superior mari, cu programe de studii și de cercetare solide.

În consecință, o altă pereche de polarități este posibil să apară pentru următoarea etapă a procesului de asigurare a calității în Europa: învățământul superior național și învățământul superior transfrontalier.

Concluzii

Este clar că, în pofida creșterii numărului practicilor solide în asigurarea externă a calității în Europa și redefinirii ESG, continuă să existe o lipsă a transferului de cunoștințe privind practicile de asigurare externă a calității.

Un transfer eficace de cunoștințe privind practicile de asigurare externă a calității trebuie să înceapă prin stabilirea unei terminologii comune. Pe baza sistemelor incluse în acest studiu, există o înțelegere comună a conceptelor cheie în asigurarea calității, precum asigurarea internă și externă a calității, standarde și linii directe, precum și acreditarea programelor de studii și acreditarea instituțională, pentru a menționa doar câteva. Cu toate acestea, există și o zonă gri a înțelegerii diferitelor sisteme, zonă în care se află înțelegerea comună a unor concepte precum evaluare, revizuire și audit.

Acest studiu a explorat practici solide în asigurarea calității în țările europene selectate, în special în asigurarea externă a calității.

Utilizând polaritățile drept criterii pentru compararea diferitelor sisteme de asigurare a calității, au rezultat câteva concluzii importante.

1. Sistemele de asigurare a calității din Europa considerate ca având „bune” și „cele mai bune” practici gestionează bine polaritățile, concomitent cu maturizarea și evoluția acestor sisteme. Managementul polarităților se va regăsi în asigurarea internă a calității și asigurarea externă a calității; asigurarea programelor de studii și asigurarea instituțională; precum și standarde minime și standarde pentru consolidarea sistemului de învățământ superior.

⁵⁹ ENQA/ESU/EUA/EURASHE/EQAR (2017). “Key Considerations for Cross-Border Quality Assurance in the European Higher Education Area,” Brussels, Belgium.

2. Asigurarea calității nu poate fi scalată de la un context la altul. Este posibil ca practicile solide dintr-un sistem (mic) să nu producă rezultate similare în alte sisteme (mai mari). Fiecare țară deține avantajul competitiv al cunoașterii propriului sistem de învățământ superior. Dimensiunea sistemului de învățământ superior are un impact direct asupra sistemului de asigurare a calității, în special în contextul resurselor disponibile agenției/agențiilor de asigurare a calității. Sistemele mari de învățământ superior - rezultate din creșterea (netă) numărului de studenți înmatriculați, a numărului de programe de studii și a numărului de instituții de învățământ superior - devin imposibil de gestionat în timp fără verificări și echilibrări pentru menținerea sistemelor de asigurare a calității. La rândul lor, cadrele legislative influențează capacitatea părților interesate din învățământul superior de a gestiona procesul de asigurare a calității. În sistemele de asigurare a calității selectate, s-a observat că sistemele (de învățământ superior) mari sunt formate din subunități mai mici. Aceste subunități iau forma unor agenții specializate de asigurare a calității responsabile pentru anumite domenii de studii sau programe în cazul Germaniei. Subunitățile pot să apară ca urmare a împărțirii în regiuni geografice, în cazul Spaniei și Statelor Unite, sau în cazul în care există un număr relativ mic de instituții de învățământ superior, în cazul Irlandei.
3. În funcție de dimensiunea sistemelor de învățământ superior, există un punct critic dincolo de care mecanismele de asigurare a calității devin ineficiente. Acest punct apare atunci când sistemul de asigurare a calității nu evoluează, în sensul de a reflecta schimbări de context, indiferent dacă este vorba de creșterea numărului de universități, a numărului de studenți înmatriculați sau a numărului de programe de studii.
4. Cadrele legale sunt esențiale pentru activitățile operaționale ale agențiilor de asigurare a calității, în special în contextul resurselor. Mai multe sisteme au în vedere modificări ale cadrului legislativ și de politici care guvernează asigurarea calității. Pe termen scurt și mediu, impactul modificărilor propuse asupra asigurării calității este incert.
5. Bugetele insuficiente sunt deseori privite ca limitări care îngreunează acțiunea în multe țări și contexte. În modelul Managementului polarităților, în multe țări, părțile interesate au gestionat polarități, chiar dacă nu cunoșteau modelul. În consecință, bugetele insuficiente pot să fie situații izolate sau, contrar, o situație permanentă. Părțile interesate au utilizat scenariul nefavorabil al bugetelor insuficiente ca impuls pentru acțiunea de transformare a sistemului de învățământ superior. Irlanda este exemplul european cel mai potrivit în acest sens, utilizând evenimentele fiscale nefavorabile din ultimii ani ca o oportunitate pentru transformarea sistemului de învățământ, inclusiv asigurarea calității în învățământul superior.

Recomandări

1. **În contextul managementului polarităților în asigurarea calității în România, ARACIS ar trebui să aibă în vedere următoarele:**
 - a. Identificarea provocărilor organizaționale care reprezintă polarități și a provocărilor care reprezintă probleme ce pot fi rezolvate;
 - b. Dobândirea de aptitudini în identificarea și denumirea polarităților;
 - c. Realizarea unui exercițiu de creare a unei hărți a polarităților;

2. **Personalul ARACIS ar trebui să participe la activități permanente de dezvoltare profesională** în calitate de observatori în cadrul procedurilor de evaluare ale unor agenții similare de asigurare a calității din întreaga lume, atât la nivel regional în Europa, cât și la nivel internațional. Participanții la procesul de evaluare din cadrul agenției de asigurare a calității din România pot adopta următoarele opțiuni:

- i. observarea proceselor de asigurare a calității în diferite țări, în mod *individual*, pentru a avea o gamă diversificată de experiențe și o înțelegere aprofundată din observarea directă a unor sisteme variate;
- ii. observarea proceselor de asigurare a calității în diferite țări *ca echipă* pentru a dobândi o înțelegere comună a sistemelor de asigurare a calității similare celui din România.

Există avantaje ale ambelor abordări (menționate la punctele i și ii de mai sus), niciuna nefiind considerată mai bună decât cealaltă în ceea ce privește dobândirea experienței în asigurarea calității din alte țări și economii.

3. **În contextul construirii încrederii, pentru activitatea de cercetare, ARACIS trebuie să ia în considerare explorarea oportunităților de colaborare cu universitățile și organizațiile studențești din România.** Relațiile bazate pe încredere și colaborarea dintre agenția de asigurare a calității și instituțiile de învățământ superior ar consolida sistemul de învățământ superior și, în cele din urmă, instituțiile de învățământ superior. Portalurile create de AQU Catalonia și NOKUT sunt două exemple care trebuie luate în considerare ca elemente fundamentale ale colaborării.
4. **Procese simplificate sunt mai de dorit decât procese complexe, dificil de înțeles pentru părțile interesate.** ARACIS trebuie să ia în considerare reducerea complexității procedurilor de asigurare externă a calității, definind în același timp cu claritate procedurile proprii, rolurile și responsabilitățile agenției în învățământul superior.
5. **Instituțiile de învățământ superior au responsabilitatea principală pentru asigurarea calității.** ARACIS trebuie să colaboreze cu instituțiile de învățământ superior pentru consolidarea proceselor de asigurare internă a calității ale fiecărei instituții, îmbunătățindu-și în același timp propriile proceduri de asigurare externă a calității, pe baza lecțiilor din țările și economiile europene.

Referințe

- AQ Austria (2014). "Quality Audit in the European Higher Education Area, A Comparison of Approaches," Vienna, Austria: AQ Austria.
- Bollaert, L. (2014a). "Quality Assurance (QA) in Europe (2005-2015). Internal and Institutional to External and International," Journal of the European Higher Education Area, Vol. 3, pp. 1-24.
- ENQA (2014). "Report of the External Review of Quality and Qualifications Ireland (QQI)," Dublin, Irlanda: ENQA.
- ENQA (2015). "Analysis of the European Standards and Guidelines (ESG) In External Review Reports: System-Wide Analysis, Resources, and Independence," Workshop Report 23. Brussels, Belgium: European Association for Quality Assurance in Higher Education.
- ENQA/ESU/EUA/EURASHE/EQAR (2017). "Key Considerations for Cross-Border Quality Assurance in the European Higher Education Area," Brussels, Belgium.
- EQUIP Project (2016). "Comparative Analysis of the ESG 2015 and ESG 2005," Brussels, Belgium.
- Gover, A., and Loukkola, T. (2015). "Eureqa Moments!: Top Tips for Internal Quality Assurance," Brussels, Belgium: European University Association.
- Hallak, J. and Poisson, M. (2007). "Academic fraud, accreditation and quality assurance: learning from the past and challenges for the future," Report: Higher Education in the World 2007: Accreditation for Quality Assurance: What is at Stake?
- Harvey, L., and Green, D. (1993). "Defining Quality," Assessment and Evaluation in Higher Education, Vol. 18, Issue: 1, pp. 9-34.
- IUQB (2012). "IRIU Report, Institutional Review of Trinity College Dublin," Institutional Review of Irish Universities. Dublin, Ireland: Irish Universities Quality Board.
- Johnson, B. (1998). "Polarity Management: A Summary Introduction," Polarity Management Associates.
- Kis, V. (2005). "Quality Assurance in Tertiary Education: Current Practices in OECD Countries and a Literature Review on Potential Effects," Paper prepared for the OECD Thematic Review of Tertiary Education. Paris, France: OECD.
- Kise, J. (2014). "Unleashing the Positive Power of Differences: Polarity Thinking in Our Schools," California, U.S.A.
- Kyvik, S. and Stensaker B. (2013). "Factors Affecting the Decision to Merge: The Case of Strategic Mergers in Norwegian Higher Education," Tertiary Education and Management, Vol. 19, No. 4,

pp. 323-337.

Lim, F. C. B. (2009). "Education Hub at a Crossroads: The Development of Quality Assurance as a Competitive Tool for Singapore's private tertiary education," *Quality Assurance in Education*, Vol. 17, Issue: 1, pp. 79-9.

Liu, S., Tan, M. and Meng Z. (2015). "Impact of Quality Assurance on Higher Education Institutions: A Literature Review," *Higher Education Evaluation and Development*, Vol. 9, Issue: 2, pp. 17-34.

NOKUT (2017). "ENQA Review of NOKUT, Self-Assessment Report," Oslo, Norway.

NVAO (2016). "ENQA Review 2017, Self-Assessment Report," the Hague, Netherlands.

Rodríguez, S (2013). "International Overview of Quality Assessment in Higher Education," Madrid, Spain.

Skodvin, O. (2014). "Merger as an Instrument to Achieve Quality in Higher Education – Rhetoric or Reality?" *lucre prezentată la Forumul anual EAIR 36 din Essen, Germania.*

Smith, J. (2008). "Heterogeneity and Higher Education," *Succeeding in College: What it Means and How to Make It Happen*. New York: College Board, pp. 131-144.

Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG). (2015). Burssels, Belgium.

Stensaker, B., Langfeldt, L., Harvey, L., Huisman, J. and Westerheijden, D. F. (2011). "An In-Depth Study on the Impact of External Quality Assurance," *Assessment & evaluation in higher education*, Vol. 36, No. 4, pp. 465-478.

Swedish Higher Education Authority (2016). "National System for Quality Assurance of Higher Education, Presentation of a Government Assignment," Report 2016:15. Stockholm, Sweden: UKÄ.

Swedish Higher Education Authority (2016). "Guidelines for Reviewing Quality Assurance Procedures of Higher Education Institutions," Pilot Study. Stockholm, Sweden: UKÄ.

Torre, D. and Zapata, G. (2013). "Impact of External Quality Assurance of Higher Education in Ibero-America," Project: Quality Assurance-Public Policy and University Management.

Utuka, G. (2013). "Quality Assurance in Higher Education: Comparative Analysis of Provisions and Practices in Ghana and New Zealand," Wellington, New Zealand: Lambert Academic Publishing.

Wächter, B. (2015) et al. "University Quality Indicators: A Critical Assessment (Study)," Directorate General for Internal Policies, Policy Department B: Structural and Cohesion Policies. Burssels, Belgium: European Parliament.

World Bank (2010). "International Experience for Assessing the Quality of Educational Services at Higher Education Institutions," Washington, DC: World Bank.

Anexe

Anexa 1 - Mulțumiri

Echipa Băncii Mondiale mulțumește următoarelor persoane pentru contribuția în elaborarea studiului:

Agenții de asigurare a calității

AQ Austria: Agenția de Asigurare a Calității și Acreditării din Austria

Dr.in Maria Weber, Director, Departament Acreditare și Afaceri Internaționale

AQU: Agenția de Asigurare a Calității Universităților din Catalonia

Dr. Martí Casadesús Fa, Director

Josep Manel Torres Solà, Director, Departament Asigurarea Calității

Esther Huertas Hidalgo, Consultant Senior, Departament Asigurarea Calității

ARACIS: Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Superior

Dr. Iordan Petrescu, Președinte

Dr. Cristina Ghitulica, Vice-Președinte

Dr. Bunoiu Madalin, Director, Departament Evaluare Instituțională

ASIIN: Agenția de Acreditare a Programelor de Studii în domeniul Ingineriei, Științei Informației, Științelor Naturale și Matematicii

Dr. Iring Wasser, Managing Partner

EVALAG: Agenția de Evaluare Baden-Württemberg

Dr. Anke Rigbers, Director Executiv

NOKUT: Agenția Norvegiană de Asigurare a Calității în Educație

Øystein Lund, Director, Departament Asigurarea Calității

Helén Sophie Haugen, Director Acreditare

NVAO: Organizația de Acreditare din Olanda și Flandra

Lineke van Bruggen, Consultant Politici, Olanda

Axel Aerden, Director General, Flandra

QQI: Calitate și Calificări Irlanda

Bryan Maguire, Director, Asigurarea Calității

UKA: Autoritatea Suedeză pentru Învățământ Superior

Per Westman, Director, Planificare Strategică

Ulrika Thafvelin, Manager de proiect, Departament Asigurarea Calității

Astrid Tronarp, Manager de proiect, Departament Asigurarea Calității

Organizații studențești

ANOSR: Alianța Națională a Organizațiilor Studențești din România

Marius Deaconu, Președinte

ESU: Organizația Europeană a Studenților

Adam Gajek, Vice-Președinte

Experți independenți în asigurarea calității

Ellen Hazelkorn, Dublin Institute of Technology, Irlanda

Rick Hopper, Președinte, Kennebec Valley Community College, SUA

María-José Lemaitre, Director Executiv, Centro Interuniversitario de Desarrollo, Chile

Agenții europene

EQAR: Registrul European pentru Asigurarea Calității în Învățământul Superior

Colin Tück, Director

Melinda Szabo, Analist Politici

EUA: Asociația Europeană a Universităților

Tia Loukkola, Director, Dezvoltare Instituțională

EURASHE: Asociația Europeană a Instituțiilor din Învățământul Superior

Fernando Galán, Ofițer Politici și Proiect

Anexa 2 - Exemplu de ghid de interviu

ASIGURAREA CALITĂȚII ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL SUPERIOR

GHID GENERAL DE INTERVIU

Contextul sectorial	Cum ați descrie <u>principalele</u> puncte forte ale mecanismelor de asigurare a calității din țara dumneavoastră?
	Cum ați descrie <u>principalele</u> arii de îmbunătățire privind mecanismele de asigurare a calității din țara dumneavoastră? Ce ar trebui introdus sau schimbat?
	Ați putea identifica 1-2 bune practici în asigurarea calității în cadrul agenției dumneavoastră (care ar putea servi ca exemplu pentru țările care doresc să își consolideze practicile de asigurare a calității)?
Scop	Care este scopul agenției dumneavoastră și cum a fost acesta identificat?
	Agenția dumneavoastră are implementate proceduri pentru evaluarea periodică a propriului scop?
	Agenția de asigurare a calității, prin consultare cu instituțiile de învățământ superior, a elaborat un număr limitat de standarde?
	Cum evaluează agenția dumneavoastră instituțiile de învățământ superior?
	Se evaluează îmbunătățirile în cadrul unei instituții? Dacă da, ce implică această procedură?
	Puteți descrie structura, componența și principalele funcții ale instituției dumneavoastră?
Clasificarea instituțiilor de învățământ superior/împărțirea acestora în categorii	Agenția dumneavoastră a diferențiat instituțiile în funcție de scopul acestora?
Cadrul legislativ	Puteți identifica evenimentele cheie din sistemul de învățământ superior din țara dumneavoastră care au condus la modificări ale sistemului de asigurare a calității?
Rezultatele asigurării calității	Ce rol are agenția în evaluarea noilor programe de studii?
	Sunt publicate rezultatele procesului de asigurare a calității?
	Cum sunt acestea analizate și utilizate în continuare în procesul de asigurare a calității?

	Agenția dumneavoastră oferă formare panelului de experți în timpul procesului de asigurare externă a calității?
	Există opțiuni disponibile pentru contestarea deciziilor agenției dumneavoastră și/sau ale panelului de experți externi cu privire la practicile de asigurare a calității ale unei instituții? Dacă da, vă rugăm să le descrieți.
	Ce criterii și standarde specifice sunt utilizate pentru evaluările și mecanismele de asigurare externă a calității ale agenției dumneavoastră?
Independența agenției	Cum ați descrie independența agenției dumneavoastră în sectorul învățământului superior? Legală, fiduciară, operațională sau de altă natură?
	Puteți descrie pe scurt sistemul de bugetare al agenției dumneavoastră?

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă, cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

Competence makes a difference!

Project selected under the Administrative Capacity Operational Programme, co-financed by the European Union from the European Social Fund